

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur
Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Frazeologismy jako součást slovní zásoby žáků ZŠ

Vypracovala: Klára Pelánová
Vedoucí práce: PhDr. Milena Nosková, Ph.D

České Budějovice 2017

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce PhDr. Mileně Noskové, Ph.D. za její odborné vedení, čas a cenné rady. Dále žákům a učitelům ZŠ Vladimíra Menšíka v Ivančicích za vyplnění dotazníků k praktické části, Aleně Kuderové za korektorskou práci. A také celé svojí rodině za jejich podporu po celou dobu mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 24. 3. 2017

.....
Klára Pelánová

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na české frazeologismy a jejich znalost a chápání žáky druhého stupně základní školy. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Cílem teoretické části je vymezit základní pojmy frazeologie pomocí odborných publikací. Praktická část je zaměřena na popsání výsledků dotazníkového šetření a na porovnání znalosti frazémů u jednotlivých tříd základní školy.

Klíčová slova

Frazeologie, přísloví, přirovnání, pranostika, rčení, slovní zásoba.

Abstract

Bachelor thesis is focused on Czech Idiomatic expressions and their knowledge and understanding of pupils of second grade of elementary school. The work is divided into two parts - theoretical and practical. Goal of theoretical part is to define the basic concepts of phraseology using specialist publications. The practical part is focused on describing the survey results and on comparing the knowledges of idioms for each class of elementary school.

Key words

Phraseology, proverb, simile, weather saying, saying, vocabulary.

Obsah

Úvod.....	7
1 Frazeologie	8
1.1 Historie.....	8
2 Frazém	10
2.1 Frazémy podle okolností vzniku	10
2.1.1 Intenzifikační (zesilující) frazeologické obraty	11
2.1.2 Verbalizační (slovesné) frazeologické obraty.....	11
2.1.3 Konkretizační frazeologické obraty (rčení)	12
2.2 Frazémy nevětné a větné	13
2.2.1 Nevětné frazémy	13
2.2.2 Větné frazémy	14
2.3 Vztahy mezi frazémy	15
2.4 Tradiční a kulturní frazémy.....	15
2.5 Nové frazémy	16
3 Praktická část.....	18
3.1 Cíle a organizace výzkumu	18
4 Metodika práce	19
5 Výsledky a vyhodnocení výzkumu	20
5.1 Úkol č. 1 – Dokončete přirovnání	20
5.1.1 Řval jako.....	20
5.1.2 Spí jako.....	22
5.1.3 Mlčí jako.....	24
5.1.4 Sladký jako.....	26
5.1.5 Tenký jako.....	28
5.1.6 Závěr	30
5.2 Úkol č. 2 – Vysvětlete význam přísloví.....	30
5.2.1 Nechá si pro krejcar koleno vrtat.....	31
5.2.2 Nedělej z komára velblouda	32
5.2.3 Vrána k vráně sedá.....	34
5.2.4 Závěr	35
5.3 Spojte správně části přísloví.....	36
5.3.1 Závěr	37
5.4 Doplněte druhou část přísloví	38
5.4.1 Všude dobře.....	38

5.4.2	Pod lampou bývá...	39
5.4.3	S chutí do toho...	40
5.4.4	Do třetice...	42
5.4.5	My o vlku...	43
5.4.6	Závěr	44
5.5	Vysvětlete význam rčení	45
5.5.1	Stát za starou bačkoru	45
5.5.2	Až naprší a uschne	46
5.5.3	Má to háček	48
5.5.4	Nevidí si do pusy	49
5.5.5	Závěr	51
5.6	Napište alespoň 3 pranostiky	51
5.6.1	Závěr	53
	Závěr	55
	Bibliografie	57

Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma frazeologie. Tato problematika mě zaujala, protože lidové frazémy jsou součástí naší kulturní tradice již od nepaměti, a díky nim lze naši komunikaci a vyjadřování obohatit o neotřelé výrazy.

Zajímalo mě, zda význam frazémů zná také dnešní generace žáků základní školy, proto je práce zaměřena na znalost a chápání frazémů právě u žáků 2. stupně základní školy.

Kvalifikační práce má dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je členěna do několika podkapitol a podává stručný výklad o frazeologii jako dílčí vědní lingvistické disciplíně, dále o historii frazeologie a vysvětluje základní pojmy, pomocí odborných publikací od předních českých lingvistů.

Praktická část vychází z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili žáci 2. stupně základní školy. Popisuje výsledky a porovnává znalost jednotlivých ročníků. V každé dílčí kapitole je vymezen jeden úkol z dotazníku.

1 Frazeologie

Frazeologií nazýváme jazykovědné odvětví zabývající se studiem frází, výrazů, výroků a ustálených slovních obrátů v jazyce (Frazeologie [online] cit. 10. 1. 2017). Jde o soubor ustálených slovních spojení, tzv. frazeologických obrátů. Frazeologismy jsou ustálená pojmenování složená ze dvou i více slov, která bereme jako jednotky pojmenovávací (Bečka, 1982, s. 321).

1.1 Historie

Slovo frazeologie pochází z řeckého phraseón, což je druhý pád množného čísla slova phrasis, v překladu fráze nebo způsob vyjádření. Původně měla frazeologie význam nauky o způsobech vyjadřování. Frazeologie se vyčlenila z lexikologie. Největší vývoj této disciplíny probíhá až koncem 20. století, kdy roku 1982 vychází první monografie, zabývající se tímto tématem, a to *Idiomatika a frazeologie češtiny* od Františka Čermáka.

Podle Čermáka (2007) můžeme frazeologii rozdělit na dvě hlavní větve, a to popisnou frazeologii, které se dnes již říká frazeografie a paremiologii. Mezi první frazeografické popisy se řadí německy psaná práce Josefa Matěje Sychry s názvem *Versuch einer böhmischen Phraseologie*, která byla vydána roku 1821 – 1822. Dále dílo *Česká fraseologie* od Jana Šacha z roku 1862. Roku 1864 vzniká významná a obsáhlá práce *Česká frazeologie* od Františka Šebka. Všechny tyto obrozenecké práce jsou typické pro svoji dobu, jsou orientované na doporučování správného úzu a odsuzují vše, co je v té době považováno za nesprávné. Jen v Šebkově České frazeologii se ojedinele setkáváme s frazeologií v dnešním smyslu. Tato díla nelze považovat za první frazeologické popisy, protože se nezabývají dnešní frazeologií. Takové popisy najdeme až ve 20. století.

Také paremiologie se zabývá popisem frazeologických dat, je však historicky starší. Dlouhou dobu nebyla přísloví spojována s frazeologií, protože je lingvisté přiřazovali k etnografii. Počátky českého příslovnictví lze hledat v 2. polovině 15. století u Smila Flašky, dále u Jana Blahoslava a Jakuba Srnce z Varvažova. Roku 1631 vychází dílo *Moudrosti starých Čechů* od Jana Amose Komenského, který čerpal z děl již zmíněných autorů. Významný vliv v Evropě měly Erasmovy Adagie z roku 1505, na které navázali obrozenci, především Josef Dobrovský se svojí knihou *Českých přísloví* sbírka. Nejvýznamnější je však dílo *Mudrosloví národu slovanského v příslovích* Františka Ladislava Čelakovského, které je vydáváno v různých výběrech dodnes.

Tímto dílem se spojuje větev frazeografická a paremiologická, protože Čelakovský zde vedle přísloví vytvořil také soupis pořekadel. Všechna tato díla však nabízí pouze prosté seznamy bez bližších informací. Až roku 1947 je vydána kniha Jaroslava Zaorálka Lidová rčení, jedná se o tři slovníky, které podávají vysvětlení u jednotlivých frazémů.

V 80. letech vzniká dílo Slovník české frazeologie a idiomatiky od Františka Čermáka a Jiřího Hronka. Dílo má čtyři svazky: Přirovnání, Výrazy neslovesné, Výrazy slovesné a Výrazy větné. Jde o systematický a ucelený popis významu, kontextu, užití a funkce frazémů. V dalších letech jsou vydávány studie jako přílohy k jednotlivým dílům Slovníku české frazeologie a idiomatiky, zejména od Františka Čermáka (Čermák, 2007, s. 482 – 486).

2 Frazém

Frazém je ustálené víceslovné, obrazné a celistvé pojmenování s omezenou spojovatelností (Čechová a kol., 2011, s. 66). Charakteristickým rysem frazému je, že nejméně jeden z jeho komponentů je v dané funkci omezen pouze na tuto kombinaci, popřípadě na několik málo dalších (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 71).

K charakteristickým znakům frazému se řadí:

- a) Expresivnost a metaforičnost – např. *udělat díru do světa*
- b) Frazémy uchovávají gramatické a lexikální archaismy – např. *kout **pikle**, nemá kouska rozumu*
- c) „Prvky monokolokabilní, takové, které se mimo konkrétní frazém v jazyce nevyskytují“ – např. *honit **bycha*** (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 71)

Riedlová rozlišuje sedm znaků frazému a to: *víceslovnost, ustálenost, expresivita, nerozložitelnost, slohová příznakovost, nepřímé pojmenování, jazyková ekonomie*. (http://www.szsemb.cz/admin/upload/sekce_materialy/Frazeologie.pdf cit. 10. 1. 2017)

„Ve frazeologických obrazech se slova váží sémanticky na sebe. Významová samostatnost slov je v nich značně oslabena nebo vůbec zrušena“ (Bečka, 1992, s. 78). Není to však nutné u všech slov frazeologického obratu. Často tzv. slovo základní uchovává svůj přímý vztah k označovanému jevu a jen u tzv. slov průvodních se významová samostatnost oslabuje nebo vytrácí, např. spojení *pustě lhát*, sloveso lhát si zde zachovává svůj význam, zatímco *pustě* svou významovou samostatnost ztrácí a pouze zesiluje význam slovesa. Frazémy vznikají za určitých situací. Formují se, když je volný výběr slov nesnadný a problematický. V takovém případě lze užít již hotové spojení slov, které je pro vyjádření vhodné a vznikají tak různé typy frazeologických obratů (Bečka, 1992, s. 78 – 79).

Můžeme se setkat také s termínem, který je frazému pojmově blízký a to idiom. Idiom označuje stránku významovou, zatímco frazém stránku formální (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 71).

2.1 Frazémy podle okolností vzniku

Podle Bečky rozlišujeme tři základní typy frazeologických obratů podle okolností vzniku, a to frazeologické obraty intenzifikační, verbalizační a konkretizační. Tyto tři typy se mezi sebou liší sdělením i formou. Také míry jejich užití a účinnosti jsou různé (Bečka, 1982, s. 322).

2.1.1 Intenzifikační (zesilující) frazeologické obraty

„Intenzifikační frazeologické obraty vznikají ustálením slovních spojení, v nichž determinant zesiluje (intenzifikuje) význam slova základního“ (Bečka, 1992, s. 79). Tyto frazeologické obraty vznikly, protože se objevila potřeba zesílit, popř. zeslabit význam slova určeného k pojmenování. Intenzitu pojmenování můžeme odstupňovat již výběrem slov, protože velké množství synonym se liší rozdílem v intenzitě významu, např. *pole – lán; veliký – ohromný – obrovský – gigantický* (Bečka, 1982, s. 322). Intenzifikační frazeologismy se nejčastěji využívají v lidové řeči (Bečka, 1982, s. 324).

Formy intenzifikačních frazeologismů:

- a) Slovní přirovnání – *krade jako straka*
- b) Větné přirovnání – *spal, jako když ho do vody hodí*
- c) Zesílení přídavným jménem, příslovcem – *mravenčí pile, slepě důvěřovat*
- d) Zesílení podstatným jménem – *po zuby ozbrojený*
- e) Zesílení větou účinkovou – *lže, až se mu od úst práší*

(Bečka, 1982, s. 323)

2.1.2 Verbalizační (slovesné) frazeologické obraty

Verbalizační frazeologický obrat je ustálené spojení podstatného jména a slovesa. Podstatné jméno je pomocí slovesa uváděno do dějového vztahu (Bečka, 1982, s. 342). Při uvádění abstraktních jmen do dějového vztahu mohou nastat problémy, protože počet abstraktních sloves je menší než příslušná potřeba. Proto jsou jména abstraktní uváděna do dějového vztahu spojením s konkrétními slovesy. Spojení, která se osvědčí, mají tendenci se ustalovat, a tím vzniká verbalizační frazeologismus (Bečka, 1992, s. 80).

Nejčastější dějové vztahy, které se vyjadřují verbalizačními frazeologismy:

- a) Vyjádření abstraktního majetnictví – *mít strach, mít přání*. Zpravidla se využívá sloveso mít.
- b) Vyjádření abstraktního stavu – *být v rozpacích, být v tísní, být toho názoru*. Zpravidla se využívá sloveso být.
- c) Vyjádření dostat se do stavu označeného substantivem – *nabýt jistoty, získat důvěru, dospět k závěru*. Často užívaná jsou nepředmětná slovesa, která znamenají pohyb.

- d) Vyjádření dostat koho nebo co do stavu označeného substantivem – *uvést koho do rozpaků, dodávat komu odvalu, naplňovat koho úžasem*. Typická jsou předmětná slovesa pohybu.
- e) Způsobovat stav vyjádřený substantivem, dělat to, co vyjadřuje substantivum – *budit pozornost, vyvolávat zmatek, přinášet radost*. Kromě sloves budít, vyvolávat jsou typická také činnostní slovesa širokého významu – dělat, činit apod.
- f) Slovy nebo jednáním dávat najevo, co označuje substantivum – *vyslovovat pochybnosti, projevit nedůvěru, vydat rozkaz*.
- g) Překonávat stav vyjádřený substantivem – *překonávat překážky, rozptýlit obavy*.
- h) Činit v souladu nebo v rozporu s tím, co vyjadřuje substantivum – *zachovat klid, rušit klid*.
- i) Kvantitativně měnit stav vyjádřený substantivem – *zvyšovat teplotu, prohlubovat rozpory*.
- j) Nastává jev označený substantivem – *zavládlo ticho, hrozí nebezpečí*.

Znalost verbalizačních frazeologismů je velmi důležitá v odborných společenskovedních projevech a v publicistických projevech (Bečka, 1982, s. 342 – 343).

2.1.3 Konkretizační frazeologické obraty (rčení)

Konkretizační frazeologické obraty označují skutečnost nepřímým složeným pojmenováním, tedy pojmenováním metaforickým, metonymickým a synekdochickým. Nejtypičtější jsou rčení slovesná, která vznikají spojením přísudkového slovesa s předmětem nebo s příslovečným určením, např.: *Nechte už těch řečí, mlátíte jen prázdnou slámu*. Méně typická jsou rčení substantivní, adverbiální, výjimečná jsou adjektivní rčení, např.: *bludný kruh, kámen úrazu*. Rčení se liší od přímého pojmenování větší názorností a konkrétností, např.: *Musíme táhnout za jeden provaz. Opatroval nemocnou jako oko v hlavě*.

Díky svému bohatšímu významu jsou rčení schopna vyjádřit jemnější významové odstíny, pojmenovat stejnou skutečnost různě, podle rozdílných pohledů na věc, např.: *je veliký dobrák*, tento výrok můžeme užitím různých rčení odstínit, např.: *Je pytel dobroty*. – *Nechá na sobě dříví štípat*. – *Má zlaté srdce*. – *Ani kuřeti neublíží*. Vznikají tak synonymní řady rčení, které lze rozlišovat podle významu, intenzity, citové expresivity, oblasti užití a časnosti výskytu.

Rčení jsou velmi starého původu a vykládají mnoho z hospodářské, kulturní a politické minulosti národa. Mezi českými rčeními převládají rčení z venkovského života a rčení spjatá s přírodou, např.: *mlátit prázdnou slámu*, *hnát vodu na něčí mlýn*, *být jako kůl v plotě*. Existuje také velké množství rčení, která souvisejí s náboženským životem, např. *přijít s křížkem po funuse*, *už je s ním amen*. Některá rčení odkazují na klasickou i moderní literaturu a váží se na spisovný jazyk, např.: *Nad hlavou mu visí Damoklův meč*.

Významným znakem rčení je ustálenost, v mnoha případech až ustrnulá neměnnost. Užití rčení je typické v lidovém jazyce, mluveném jazyce, ze kterého přecházejí do literatury, jíž přinášejí oživení a zpestření (Bečka, 1982, s. 402 – 404).

2.2 Frazémy nevětné a větné

2.2.1 Nevětné frazémy

Nevětné frazémy se do vět zapojují až v konkrétních kontextech a jsou v nich gramaticky formovány podle potřeby. Škála nevětných frazémů je bohatá a není jasně ohraničena proti volným slovním spojením.

Strukturní typy nevětných frazémů:

- Frazémy obsahující sloveso – např. *měnit barvu*, *dělat kličky*, *dopadnout bledě*
- Frazémy vzniklé kombinací adjektiva a substantiva – např. *jidášský groš*, *růžové brýle*
- Frazémy vzniklé kombinací substantiv – např. *hodina duchů*, *zkouška ohněm*
- Frazémy vzniklé kombinací substantiva a adjektiva, nebo několika substantiv v jiných pádech než v nominativu – např. *levou rukou*, *na dosah ruky*
- Frazémy z neautosémantických komponentů – např. *podle mého*, *jako takový* (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 71)

K nevětným frazémům jsou přiřazována také ustálená přirovnání, která naznačují větnou strukturu, ale pozice v ní obsazují až v konkrétních kontextech, např. *jako na vodě* – *Dědeček spí jako na vodě*. Hlavní funkcí ustálených přirovnání bývá především intenzifikace, tedy zvyšování, dále zdůraznění a kladné či záporné zhodnocení tohoto znaku, např. *zvědavý jako opice* – velmi zvědavý, hanlivé hodnocení (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s.72).

2.2.2 Větné frazémy

Větné frazémy mohou mít podobu věty slovesné (*Ranní ptáče dál doskáče*) nebo neslovesné (*Všude dobře, doma nejlip*), popřípadě podobu souvětí (*Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění*). Frazémy větné se do kontextu začleňují jako celek (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 72).

Mezi větnými frazémy se tradičně vyčleňují:

- Pořekadla – anonymní výroky, které vystihují určitou situaci (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 73). Shrnují zkušenost lidí, bývají radící až imperativní – např. *kam vítr, tam plášť*, shrnují také zkušenost protikladnou – např. *ráno moudřejší večera, spěchej pomalu* (Čechová a kol., 2011, s. 66).
- Pranostiky – výroky vyjadřující vztah mezi časovým obdobím roku, atmosférickými jevy a případně zemědělskými pracemi – např. *Vánoce na blátě, Velikonoce na ledu* (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 73). Slovo pranostika je českým a slovenským specifíkem, v řadě dalších jazyků se s tímto slovem jako s odborným termínem pracuje velmi zřídka. Slovo pranostika u nás existuje již od konce 15. století, v knižní produkci potom od 16. století. Dlouhou dobu pranostiky označovaly proroctví, která se spojovala s vírou v nadpřirozený vliv. Tyto astrologické pranostiky tvořily součást kalendářů, které byly velmi oblíbené a vyhledávané. V 16. století se astrologické pranostiky rozšiřují o rady z oblasti meteorologie a zemědělské výroby. Pranostiky získávaly velikou oblibu především na venkově, kde byly spojeny s běžnými starostmi lidových vrstev. V současné době je vývoj pranostik u nás již uzavřen. Novější pranostiky, které vznikly, byly spíše podobné agitačním heslům, např.: *Na svatou Agátu dej polím superfosfátu* (Urban, Robek, 1997, s. 5-29).
- Přísloví – anonymní výroky s mravním poučením, které odkazuje ke zkušenosti kolektivu, např.: *S poctivostí nejdál dojdeš* (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 73). Ustálené dvousložkové výpovědi, které se nemění v kontextu. „První část přísloví něco konstatuje, druhá část z toho vyvozuje (mravní) poučení“, např.: *Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá*. Některá přísloví mohou mít také protikladný význam, např.: *Mluvití stříbro – mlčeti zlato* (Čechová a kol., 2011, s. 66).

- Okřídlená slova – označení skupiny knižních frazémů, vyznačující se tím, že vznikla z výroku historické nebo literární postavy, např.: *Veni, vidi, vici* – *Caesar* (Frazeologická terminológia [online] cit. 12. 2. 2017).

Do skupiny větných frazémů můžeme zařadit také různé typy průpovědek a situačních výroků, např.: *V Praze je blaze. Ale draze!*. Dále také frazémy dialogické, vztahující se alespoň ke dvěma komunikantům, např.: *Pozdrav pámbu!*; *Na zdraví!* (Grepl, Karlík, Nekula, 2008, s. 73).

2.3 Vztahy mezi frazémy

Vztahy mezi frazémy můžeme rozlišovat:

- Varovné – *Nežeň se v máji, budeš brzy v ráji*
- Příkazující – *Na svatého Aloise poseč louku, neboj se*
- Rytimizované – *Navrch huj, vespod fuj*

(Frazeologie [online] cit. 27. 2. 2012).

2.4 Tradiční a kulturní frazémy

Do skupiny tradičních (lidových) frazémů řadíme rčení, přirovnání, pořekadla a pranostiky. Přísluví, pořekadla a pranostiky se občas vymezují i jako tzv. paremie (Čechová a kol., 2011, s. 66-67). Paremie jsou malé folklórní útvary, které z jazykového hlediska patří do frazeologie. Jedná se o jednotky s osobitými jazykovými, folklórními a kulturními hodnotami. Studium paremií se zabývá paremiologie (Frazeologická terminológia [online] cit. 13. 2. 2017).

Kulturní frazeologie je především antického původu, např.: *Kostky jsou vrženy* – výrok *Gaia Julia Caesara při přechodu řeky Rubikon*, dále původu biblického, např.: *mít na čele Kainovo znamení*, a také původu středověkého, např.: *Čí je země, toho je náboženství (víra)*. Ke kulturní frazeologii můžeme řadit také dvojslovná cizojazyčná rčení, především latinská, např.: *in memoriam*¹, *in natura*². Objevují se také kulturní frazémy přejaté z francouzštiny, např.: *faux pas*³, italštiny, např.: *salto mortale*⁴, a angličtiny, např.: *My home, my castle*⁵ (Čechová a kol., 2011, s. 66 – 67).

¹ „Na paměť, k uctění památky“ (Čechová a kol., 2011, s. 66)

² „V přirozené/přírodní podobě“ (Čechová a kol., 2011, s. 66 – 67)

³ „Chybný krok v jednání, společenská chyba“ (Čechová a kol., 2011, s. 67)

⁴ „Přeneseně odvážný, zoufalý čin“ (Čechová a kol., 2011, s. 67)

⁵ Můj dům, můj hrad.

„Hranice mezi kulturní a tradiční frazeologií je pohyblivá (některé biblické obraty zcela zlidověly: soudný den, poslední soud, konec světa)“ (Čechová a kol., 2011, s. 67).

2.5 Nové frazémy

V současnosti vznikají nové frazémy nebo se obměňují ty starší, např.: *dát si šlofika*, *dát si lehára*, *dát si chrupku* = *odpočinout si*; *kouká jak bacil do lékárny* = *dívá se hloupě* (Čechová a kol., 2011, s. 67). K obměně frazémů dochází různými změnami lexikálního obsazení, záměnou složek frazému, připojováním dodatků nebo křížením dvou různých frazémů (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017), např.: *jet kosmickou rychlostí*, dříve se užívalo *jet plnou parou*, *jet na plný plyn*; *holka jako lusk – zelená a křivá*. Některé tradiční frazémy se naopak přestávají užívat, např.: *Sám sobě ježek kadeřav* (Čechová a kol., 2011, s. 67)

Se vstupem vzdělaných lidí do veřejného života přibývá latinských citátových frazémů větných, např. *Ne sutor ultra crepidam*.⁶, a také neslovesných, krátkých jmenných nebo předložkových obrátů, které se vyskytují častěji. Mezi nejvíce užívané patří např.: *de facto*⁷, *de iure*⁸, *a priori*⁹, *summa summarum*¹⁰, *ad acta*¹¹.

S uvolněním náboženství se v běžném i publicistickém vyjadřování začíná užívat více obrátů z křesťanské frazeologie, např.: *Má Kristovy/a léta*, *Ty jsi mi ale nevěřící Tomáš*.

Frazémy se začínají více užívat také v odborných sférách. V ekonomické oblasti se v souvislosti s ekonomickou krizí objevuje spojení *utáhnout/ utahovat si opasky*, v politické oblasti se mluví o *převlékání kabátů*. U některých frazémů dochází k jejich obměně, např.: *praní špinavého prádla* se mění na *praní špinavých peněz*.

Za nové, ale již ustálené frazémy lze podle Čechové počítat spojení, jako např.: *stará struktura*, *skanzen/pomník stalinismu*, *ty jsi konzerva*¹².

V posledních letech u nás zesílil vliv angličtiny, a to i v oblasti frazeologie. Vedle známých spojení, např.: *fair play*¹³, *happy end*¹⁴, se objevují nová spojení, jako *wait and*

⁶ „Odpovídá českému frazému Ševče drž se svého kopyta“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

⁷ „Ve skutečnosti, vlastně“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

⁸ „Podle práva“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

⁹ „Z předchozího, z předem známého“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁰ „Celkem, úhrnně, i ve významu: zkratka a dobře“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹¹ „Doslovně: ke spisům, (založit) mezi vyřízené věci, užívá se i ve významu odložit, nechat bez povšimnutí“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹² „Hanlivé označení konzervativce“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

*see*¹⁵, *poker face*¹⁶, *last but not least*¹⁷, *take it easy*¹⁸, *don't worry*¹⁹, *boom*²⁰. Vliv angličtiny je patrný i v tzv. řečové etiketě, např.: *sorry*, *soráč* jako náhrada českého *promiň*, *okay* (často psáno jako *O. K.*) jako vyjádření souhlasu.

Cizojazyčné frazémy jsou hojně využívány v masových médiích, obracejí se na široké spektrum adresátů a tak může docházet k nepochopení, které je způsobeno různými stupni vzdělání a myšlení adresátů. Mluvčí by proto měli vybírat frazémy s ohledem k předpokládaným adresátům (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017).

Frazémy obohacují jazykovou kulturu a napomáhají k pochopení kulturních hodnot a tradic.

¹³ „*Poctivá/čestná hra; poctivě/čestně hrát, jednat*“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁴ „*Šťastný konec*“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁵ „*Počkej a uvidíš*“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁶ *Původně profesionální výraz tváře hráče pokeru, pak nepohnutý, neproniknutelný výraz – přetvářka, pokrytectví* (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁷ „*V neposlední řadě*“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁸ „*Nepřeháněj to, nic si z toho nedělej*“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

¹⁹ „*Nedělej si zbytečné starosti*“ (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

²⁰ *Nahrazuje několikáslovné české spojení prudký vzrůst zájmu* (Kulturní frazeologie v současné komunikaci [online] cit. 27. 2. 2017)

3 Praktická část

3.1 Cíle a organizace výzkumu

Smyslem a cílem výzkumu bylo zjistit, zda dnešní mladá generace zná a chápe význam tradičních frazémů. Připravené dotazníky nám pomohly určit, zda se žáci ZŠ orientují v jejich znalostech. Dotazníky vyplnilo 127 respondentů ze Základní školy Vladimíra Menšíka v Ivančicích. Jednalo se o žáky 6. – 9. ročníku, tedy ve věku 11 – 16 let. Vzorek zahrnoval respondenty s různými inteligenčními schopnostmi a čtenářskou gramotností. Na základě klasifikace z ledna 2017 (tedy na základě pololetního vysvědčení) dotazník vyplňovalo 67% žáků s průměrnými znalostmi (známka 2 nebo 3), 10% s nadprůměrnými znalostmi (známka 1) a 23% žáků s podprůměrnými znalostmi (známka 4 nebo 5). Zúčastnilo se také několik žáků se specifickými poruchami učení.

Základní škola Vladimíra Menšíka v současné době vzdělává 330 žáků v 1. – 9. ročníku a zaměstnává 23 pedagogických pracovníků. Od roku 1991 má škola ve svém názvu jméno rodáka z Ivančic, herce Vladimíra Menšíka (Základní informace o škole [online] cit 5. 3. 2017)

4 Metodika práce

Pro svoji práci jsem zvolila kvantitativní metodu výzkumu, která je založena na dotazníkovém šetření. Dotazníky jsem si sestavila s pomocí odborných slovníků rčení od Jaroslava Zaorálka, přirovnání taktéž od Jaroslava Zaorálka a dále od Františka Čermáka a kolektivu, a přísloví od Dany Bittnerové. V dotazníku jsem volila 5 úkolů otevřených, tak, aby prokázaly, zda jsou žákům jasná přesná znění frazémů, a jeden úkol uzavřený, kde respondenti vybírali z nabízených možností.

První úkol byl zaměřen na přirovnání. Žáci měli doplnit jeho druhou část. Jednalo se o 5 přirovnání, a to: *Řval jako..., Spí jako..., Mlčí jako..., Sladký jako..., Tenký jako...* Druhé cvičení obsahovalo tři přísloví: *Nechá si pro krejcar koleno vrtat., Nedělej z komára velblouda., Vrána k vráně sedá.,* a bylo požadováno jednoduché vysvětlení významu. Třetí úkol, jediný uzavřený s nabídkou odpovědí, se skládal ze 7 přísloví rozdělených na dvě části: *Bez práce – nejsou koláče., Mluvíti stříbro – mlčeti zlato., Ani kuře – zadarmo nehraje.; Desetkrát měř – a jednou řež.; Lež má – krátké nohy.; Kdo chce psa bít – hůl si najde.; Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu – až se ucho utrhne.,* žáci vybírali vhodné části a smysluplně je spojovali. Správnou odpověď zapisovali do tabulky. Podstatou 4. cvičení bylo doplnit druhou část přísloví, např.: *Všude dobře..., Pod lampou bývá..., Do třetice....* Pátý úkol se zaměřoval na vysvětlení významu 4 rčení: *Stát za starou bačkoru.; Až naprší a uschne.; Má to háček.; Nevidí si do pusy.* V posledním, šestém cvičení měli žáci napsat alespoň 3 pranostiky, které znají.

Dotazníky byly žákům rozdány v hodinách českého jazyka jejich učitelkami. Pracovali samostatně a po uplynutí potřebného času (většinou se jednalo o 15 – 20 minut) jej odevzdali. Výzkumu se zúčastnilo 127 respondentů, přesněji 40 žáků 6. ročníku, 30 žáků 7. ročníku, 31 žáků 8. ročníku a 26 žáků 9. ročníku. Návratnost zadaných prací byla 100%.

5 Výsledky a vyhodnocení výzkumu

5.1 Úkol č. 1 – Dokončete přirovnání

5.1.1 Řval jako...

První částí tohoto úkolu bylo vysvětlit přirovnání, *Řval jako...*

Tabulka 1 - Frazologie - úkol č. 1 - Celkové hodnocení - Řval jako...

Frazologie – úkol č. 1: Celkové hodnocení 6. – 9. ročník			
<i>Řval jako...</i>			
Nevyplněno	Lev	Pavián	Tur
12,6 %	37,0 %	7,9 %	7,1 %
Medvěd	kdyby ho na nože brali	Tygr	Dítě
7,1 %	6,3 %	5,5 %	4,7 %
Na lesy	Vlk	Matěj	Vřešťan
1,6 %	1,6 %	0,8 %	0,8 %
Hejkal	Býk	Pes	Viktorka u hnoje
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
kdyby ho na rohy brali	kdyby ho nožem bodali	Vyjevený	Siréna
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Páv			
0,8 %			

Tabulka 2 - Frazologie - úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník - Řval jako...

Frazologie – úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník							
<i>Řval jako...</i>							
Nevyplněno	Lev	Pavián	Tygr	Medvěd	Tur	Na lesy	Dítě
22,5 %	15,0 %	10,0 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	5,0 %	5,0 %
Vřešťan	Hejkal	Páv	Kdyby ho na nože bral	Býk	Vlk	Pes	Matěj
2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %

Tabulka 3 - Frazologie - úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník - Řval jako...

Frazologie – úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník						
<i>Řval jako...</i>						
Nevyplněno	Lev	Pavián	Tur	Vlk	Viktorka u hnoje	Tygr
3,3 %	63,3 %	13,3 %	10,0 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %

Tabulka 4 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník - Řval jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník					
Řval jako...					
Nevyplněno	Lev	Medvěd	Tur	kdyby ho na nože brali	Tygr
12,9 %	19,4 %	19,4 %	9,7 %	9,7 %	6,5 %
Pavián	Dítě	Vyjevený	Kdyby ho na rohy brali	Kdyby ho nožem bodali	
6,5 %	6,5 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	

Tabulka 5 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník - Řval jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník					
Řval jako...					
Nevyplněno	Lev	Kdyby ho na nože brali	Dítě	Tygr	Siréna
7,7 %	61,5 %	15,4 %	7,7 %	3,8 %	3,8 %

Celé znění přirovnání je *Řval jako lev* (Zaorálek, 1963, s. 523). Významem tohoto frazému je „*křičet, vykřiknout, řvát, zařvat velmi silně, prudce a útočně; vydat, vydávat silné a hrůzné výkřiky, zvuky.*“ Dalšími variantami přirovnání může být např.: *řval jako bejk, tur, křičí jako by ho na nože bral; řvát jako na lesy* (Čermák, Hronek a kol., 2009, s. 192).

Žáci vymysleli na 20 různých podstatných jmen a slovních spojení jako řešení tohoto úkolu. Celkově nezaznamenalo odpověď 12,6 % respondentů. Mezi nejčastější řešení patřila slova *lev* – 37,0 % respondentů, *pavián* – 7,9 % respondentů a *tur* – 7,1 % respondentů.

V 6. ročníku bylo procento nevyplněných odpovědí největší, a to 22,5 %. Žáci vymysleli 15 různých variant řešení, což je nejvíce z porovnávaných tříd. Nejčastější odpovědí byl *lev* - 15 %, *pavián* – 10 %, *tur, tygr a medvěd* – každou odpověď zaznamenalo 7,5 % respondentů. Objevovaly se i netradiční odpovědi, jako např.: *vřešťan, hejkal* nebo *pes*.

Žáci 7. ročníku si vedli ze všech ročníků nejlépe. Procento nevyplněných odpovědí bylo pouze 3,3 % a 63,3 % respondentů uvedlo odpověď *lev*. Žáci vymysleli 6 variant řešení, mezi nimi i vcelku neobvyklé spojení *Viktorka u hnoje*.

V 8. ročníku si s doplněním přísloví *Řval jako...* neporadilo 12,9 % respondentů. 19,4 % žáků se rozhodlo doplnit podstatné jméno *lev* a stejně tak 19,4 % uvedlo slovo *medvěd*.

9. ročník si se zadaným úkolem neporadil pouze ze 7,7 %. 61,5 % dotazovaných zaznamenalo odpověď *lev*. Co se týče pestrosti variant odpovědí, tak v 9. ročníku jich bylo nejméně, a to pouze 5.

5.1.2 Spí jako...

Druhou část prvního úkolu představovalo doplnění přirovnání, Spí jako...

Tabulka 6 - Frazeologie - úkol č. 1 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Spí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Celkové hodnocení 6. – 9. ročník				
<i>Spí jako...</i>				
Nevyplněno	Dudek	Medvěd	Zabitý	Andílek
9,4 %	37,0 %	18,9 %	12,6 %	3,9 %
Dub	Pařez	Beránek	kdyby ho do vody hodil	Šípková Růženka
3,1 %	3,1 %	2,4 %	1,6 %	0,8 %
Špalek	Kořata	Budulínek	Mrtvá	Kočka
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Hroch	Mimino	Lenochod	Kdyby ho někdo vodou kropil	
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	

Tabulka 7 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník - Spí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník						
<i>Spí jako...</i>						
Nevyplněno	Dudek	Medvěd	Zabitý	Andílek	Pařez	Beránek
12,5 %	30,0 %	17,5 %	7,5 %	5 %	5 %	5 %
Šípková Růženka	Špalek	Dub	Kořata	Budulínek	Mrtvá	Kočka
2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %

Tabulka 8 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník - Spí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník					
<i>Spí jako...</i>					
Nevyplněno	Dudek	Medvěd	Zabítý	Dub	Andílek
0 %	50,0 %	30 %	6,6 %	6,6 %	6,6 %

Tabulka 9 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník - Spí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník					
<i>Spí jako...</i>					
Nevyplněno	Dudek	Zabítý	Pařez	Kdyby ho do vody hodil	Medvěd
16,1 %	25,8 %	22,6 %	6,5 %	6,5 %	6,5 %
Beránek	Hroch	Anděl	Mimino	Kdyby ho někdo vodou kropil	
3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	

Tabulka 10 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník - Spí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník					
<i>Spí jako...</i>					
Nevyplněno	Dudek	Medvěd	Zabítý	Lenochod	Dub
7,7 %	46,2 %	23,1 %	15,4 %	3,8 %	3,8 %

Spí jako dřevo (Zaorálek, 1963, s.477) zní celý frazém. Přirovnání znamená „spát nebo usnout velmi tvrdě a nijak a ničím se nedat vyrušit.“ Dalšími synonymy je např.: *spát jako zabítý, zařezaný, dudek, jako by ho do vody hodil* (Čermák, Hronek a kol., 2009, s. 93).

Respondenti zapsali 18 různých variant pro dokončení přirovnání, ale žádný neuvedl slovo dřevo, tak jako je v původním znění. Celkem 9,4 % dotazníků zůstalo bez odpovědi. Podstatné jméno dudek zaznamenalo 37,0 % žáků. Nejčastější odpovědí tak byla varianta, která je podle Čermáka (2009) synonymní pro frazém *Spí jako dřevo*. Druhou nejčastější odpovědí byl *medvěd*, což uvedlo 18,9 % respondentů.

6. ročník si s přirovnáním *Spí jako...* poradil o poznání lépe, než s předchozím *Řval jako....* Nevyplněných odpovědí zůstalo pouze 12,5 %. Nejčastěji volili žáci slovo *dudek* – 30,0 % a *medvěd* – 17,5 %. *Zabítý*, což je chápáno také, jako synonymum k přirovnání *Spí jako dřevo*, uvedlo pouze 7,5 % respondentů. Mezi nejméně časté odpovědi se řadí např. slova: *špalek, dub, pařez* nebo *Budulínek*.

7. ročník se i s tímto frazémem vypořádal ze všech nejlépe. Nevyskytl se zde ani jeden nevyplněný dotazník. 50 % respondentů užílo slovo *dudek* a 30 % slovo *medvěd*. Variantu *zabítý* použilo 6,6 % žáků. Mezi méně časté odpovědi se řadí *andílek* a *dub*.

V 8. ročníku bylo procento nevyplněných odpovědí 16,1, což je nejvíce v porovnání s ostatními ročníky. Žáci se nejčastěji rozhodovali pro podstatné jméno *dudek* – 25,8 %. *Zabítý* bylo druhou nejčastější odpovědí, uvedlo ji 22,6 % respondentů. Žáci 8. ročníku jako jediní uvedli také další možné synonymum, pro *Spí jako dřevo*, a to *Spí jako by ho do vody hodil*. Respondenti použili i zajímavé varianty, např.: *hroch, kdyby ho někdo vodou kropil*. Slovo *medvěd* žáci neuvedli.

Procento nevyplněných odpovědí v 9. ročníku bylo stejné jako u předchozího přirovnání *Řval jako...*, a to 7,7 %. 46,2 % žáků zaznamenalo odpověď *dudek*. *Spal jako zabítý* uvedlo 15,4 % účastníků výzkumu. Netradiční odpovědí byl *lenochod*.

5.1.3 Mlčí jako...

Tabulka 11 - Frazeologie - úkol č. 1 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Mlčí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník					
Mlčí jako...					
Nevyplněno	Hrob	Ryba	Myš	Hlemýžď	Želva
20,5 %	40,2 %	22,0 %	1,6 %	0,8 %	0,8 %
Voda	Poleno	Veverka	Pes	Kráva	Koza
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Had	Rys	Pěna	Liška	Nemluvně	Kočka
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Bažina	Kakabus	Jehňátko	Strom	Sloup	Studánka
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %

Tabulka 12 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník - Mlčí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 6. ročník						
Mlčí jako...						
Nevyplněno	Hrob	Ryba	Hlemýžď	Želva	Voda	Poleno
32,5 %	27,5 %	15 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Veverka	Pes	Kráva	Koza	Had	Rys	
2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	

Tabulka 13 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník - Mlčí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 7. ročník							
<i>Mlčí jako...</i>							
Nevyplněno	Hrob	Ryba	Pěna	Liška	Nemluvně	Kočka	Bažina
10 %	43,3 %	30,0 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %

Tabulka 14 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník - Mlčí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 8. ročník							
<i>Mlčí jako...</i>							
Nevyplněno	Hrob	Ryba	Myš	Kakabus	Jehňátko	Strom	Sloup
29,0 %	35,5 %	16,1 %	6,5 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %

Tabulka 15 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník - Mlčí jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 9. ročník			
<i>Mlčí jako...</i>			
Nevyplněno	Hrob	Ryba	Studánka
3,8 %	61,5 %	30,8 %	3,8 %

Mlčí jako hrob (Zaorálek, 1963, s. 491) je plné znění frazému, který měli respondenti doplňovat jako třetí v pořadí. Mlčí jako hrob znamená „*umět nebo dokázat mlčet, nic neprozradit ani nenaznačit.*“ Občas se užívá také varianta *u mne to bude jako v hrobě*. Synonymní přirovnání jsou např.: *mlčí jako dub, dát si pusku na zámek, dát si jazyk na uzel, být skoupý na slovo* (Čermák, Hronek a kol., 2009, s. 124)

20,5 % žáků základní školy si s přirovnáním *Mlčí jako...* neporadilo, ale na druhou stranu vzniklo 23 různých variant pro dokončení frazému, z toho 13 jmen zvířat, např.: *hlemýžď, želva, rys* nebo *koza*. V celkovém hodnocení byla nejčastěji zvolena odpověď *hrob* - 40,2 %.

Žáci 6. ročníku opět projeví svoji kreativitu a vymysleli nejvíce odpovědí, navzdory tomu, že procento nevyplněných odpovědí dosahovalo čísla 32,5 a byly tak nejméně úspěšnými řešiteli. Nejčastější uváděnou odpovědí byl *hrob* – 27,5 % respondentů a *ryba*, kterou zaznamenalo 15 % respondentů. Žáci volili i netradiční dokončení frazému, např.: *Mlčí jako poleno, veverka, voda* nebo *kráva*.

Žákům 7. ročníku ani toto přirovnání nečinilo větší potíže, pouze 10 % neodpovědělo. 43,3 % uvedlo správnou odpověď *hrob*. Druhou nejčastěji doplňovanou variantou bylo slovo *ryba* – 30, 0 %. Mezi další řešení se řadí např.: *bažina, pěna a nemluvně*.

V 8. ročníku zůstalo 29,0 % dotazníků nevyplněných. Dotazovaní nejčastěji volili *hrob* – 35,5 %. 3,2 % respondentů zvolilo odpověď *kakabus*, dle mého názoru bylo zaměněno přirovnání *Mlčí jako hrob* s přirovnáním *tváří se jako kakabus* (Čermák, Hronek a kol., 2009, s. 145). Dále byla doplněna slova např.: *jehňátko, strom* nebo *sloup*.

Respondenti z 9. ročníku si s doplněním frazému *Mlčí jako...* poradili nejlépe. Pouze 3,8 % dotazníků bylo nevyplněno. Správnou odpověď *hrob* zvolila více jak polovina dotazovaných – 61,5 %. Celkově byly zaznamenány pouze 3 odpovědi: *hrob, ryba* a *studánka*.

5.1.4 Sladký jako...

Smyslem čtvrtého podúkolů bylo správně doplnit přirovnání Sladký jako...

Tabulka 16 - Frazologie - úkol č. 1 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Sladký jako...

Frazologie – úkol č. 1 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník					
Sladký jako...					
Nevyplněno	Med	Cumel	Bonbón	Jahody	Jablko
10,2 %	64,6 %	4,7 %	3,9 %	3,9 %	2,4 %
Cecek	Dortík	Bompar	Lízátko	Nutela	Smetana
2,4 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Hruška	Čokoláda	Citrón	Jarní vánek	Spánek	
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	

Tabulka 17 - Frazologie - úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník - Sladký jako...

Frazologie – úkol č. 1 – Hodnocení 6. ročník					
Sladký jako...					
Nevyplněno	Med	Cumel	Jablko	Bonbón	Dortík
7,5 %	57,5 %	7,5 %	7,5 %	5,0 %	2,5 %
Bompar	Lízátko	Nutela	Jahody	Smetana	
2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	

Tabulka 18 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník - Sladký jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Sladký jako...</i>		
Nevyplněno	Med	Bonbón
3,3 %	93,3 %	3,3 %

Tabulka 19 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník - Sladký jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 8. ročník				
<i>Sladký jako...</i>				
Nevyplněno	Med	Cecek	Bonbón	Jahoda
16,1 %	45,2 %	9,7 %	6,5 %	6,5 %
Hruška	Čokoláda	Cumel	Citrón	Jarní vánek
3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %

Tabulka 20 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník - Sladký jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 9. ročník				
<i>Sladký jako</i>				
Nevyplněno	Med	Cumel	Jahoda	Spánek
15,4 %	65,4 %	7,7 %	7,7 %	3,8 %

Správným řešením je *Sladký jako med* (Zaorálek, 1963, s. 529). Sladký jako med znamená medově sladký, lahodně sladký. Synonymní jsou frazémy *sladký jako cumel*, *cecek*. Toto přirovnání se může užívat také ve spojení *být na někoho sladký jako med*, tzn. „*být na někoho až příliš, přehnaně laskavý, přívětivý, milý snažit se někomu vlichotit a získat si ho přehnaně vlídným chováním*“ (Čermák, Hronek a kol., 2009, s. 204)

Frazém Sladký jako med je mezi žáky nejrozšířenější a jeho znalost projevilo 64,6 % respondentů. I přes to, že správnou odpověď zapsalo tak vysoké procento dotazovaných, bylo uvedeno dalších 15 možných variant, mezi nimi i cumel a cecek, které jsou uváděny jako synonymní k přirovnání Sladký jako med. Byla doplněna také ironická odpověď citrón. 10,2 % dotazníků bylo nezodpovězeno.

Žákům 6. ročníku opět patří prvenství, co se nejvíce kreativních odpovědí týče. Tentokrát bylo zapsáno 10 různých variant, např.: *dortík*, *bompar*, *nutela* nebo *smetana*.

Med uvedlo 57,5 % respondentů, *cumel* 7,5 %. Nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno 7,5 %.

Žáci 7. ročníku si vedli ze všech tříd základní školy nejlépe. 93,3 % dotazovaných volilo odpověď *med*. 3,3 % dotazníků nebylo zodpovězeno.

Respondenti z 8. ročníku si s frazémem *Sladký jako...* poradili zatím nejlépe ze všech předchozích přirovnání. Správnou odpověď *med* zapsalo 45,2 % žáků a byly uvedeny i další možné varianty *cecek* a *cumel*. Prázdných odpovědí zůstalo 16,1 %. Žáci se dále rozhodli pro doplnění slov, jako např.: *čokoláda*, *hruška* nebo *jarní vánek*.

Dotazování v 9. ročníku zapsali 4 různé varianty: *med* – 65,4 %, *cumel* – 7,7 %, *jahoda* – 7,7 % a *spánek* – 3,8 %. 15,4 % respondentů odpověď nevedlo.

5.1.5 Tenký jako...

Jako poslední měli žáci doplňovat přirovnání Tenký jako...

Tabulka 21 - Frazologie - úkol č. 1 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Tenký jako...

Frazologie – úkol č. 1 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník							
<i>Tenký jako...</i>							
Nevyplněno	Led	Párátko	Špejle	Papír	Proutek	Tyč	Vlas
17,3 %	16,5 %	11,0 %	9,4 %	7,1 %	7,1 %	6,3 %	6,3 %
Nit	Vyžle	Had	Pírko	Tužka	Lano	Klacek	Špageta
4,7 %	2,4 %	1,6 %	1,6 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Pavučinka	Sírka	Banán	Provaz	Koláč	Hůlka	Noc	
0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	

Tabulka 22 - Frazologie - úkol č. 1 - Hodnocení 6. ročník - Tenký jako...

Frazologie – úkol č. 1 – Hodnocení 6. ročník							
<i>Tenký jako...</i>							
Nevyplněno	Led	Špejle	Vlas	Papír	Tyč	Had	Proutek
20,0 %	17,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	5,0 %	5,0 %
Párátko	Tužka	Lano	Klacek	Vyžle	Špageta	Pavučinka	Sírka
5,0 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %

Tabulka 23 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 7. ročník - Tenký jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 7. ročník					
<i>Tenký jako...</i>					
Nevyplněno	Párátko	Špejle	Tyč	Led	Nit
6,6 %	26,6 %	23,3 %	10,0 %	10,0 %	6,6 %
Banán	Provaz	Koláč	Papír	Vyžle	
3,3 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %	

Tabulka 24 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 8. ročník - Tenký jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 8. ročník					
<i>Tenký jako...</i>					
Nevyplněno	Led	Párátko	Papír	Pírko	Špejle
29,0 %	9,7 %	9,7 %	6,5 %	6,5 %	6,5 %
Tyč	Nit	Vlas	Proutek	Hůlka	Noc
6,5 %	6,5 %	6,5 %	6,5 %	3,2 %	3,2 %

Tabulka 25 - Frazeologie - úkol č. 1 - Hodnocení 9. ročník - Tenký jako...

Frazeologie – úkol č. 1 – Hodnocení 9. ročník							
<i>Tenký jako...</i>							
Nevyplněno	Led	Proutek	Papír	Vlas	Nit	Párátko	Vyžle
11,5 %	30,8 %	19,2 %	11,5 %	11,5 %	7,7 %	3,8 %	3,8 %

Celé přirovnání zní *Tenký jako vlas* (Zaorálek, 1963, s. 610). Znamená být tenounký a jemný, křehký nebo téměř nezatelný. Synonyma jsou např.: *Tenký jako nit, vlákno, čára, rýha* (Čermák, Hronek, 2009, s. 387).

Přirovnání *Tenký jako vlas* se setkala s celkovou neznalostí. Pouze 6,3 % respondentů uvedlo správnou odpověď *vlas* a 4,7 % respondentů synonymní možnost *nit*. Nejčastější zvolenou odpovědí byl *led*, což uvedlo 16,5 % žáků. Celkově bylo uvedeno 22 možných řešení frazému, např.: *párátko, papír, vyžle, tyč* nebo *sirka*. Nevýplněných dotazníků bylo odevzdáno 17,3 %.

Žáci 6. ročníku opět vymysleli nejvíce možných řešení, celkem 15, např.: *špageta, sirka, pavučinka, klacek*. Nejčastější odpovědí byl *led*, jak uvedlo 17,5 % dotazovaných. *Vlas* zapsalo pouze 7,5 % žáků a *nit* uvedena nebyla. 20 % dotazníků zůstalo nezodpovězeno.

V 7. ročníku se nejčastější odpovědí stalo *párátka*, uvedlo tak 26,6 % dotazovaných. *Vlas* nezmínil nikdo z respondentů, *nit* pak pouze 6,6 % žáků. Mezi netradiční odpovědi se řadí *banán* a *koláč*. 6,6 % dotazovaných svoji odpověď nezaznamenalo.

Žáci z 8. ročníku odevzdali nejvíce nevyplněných dotazníků, a to 29,0 %, a i přes to uvedli 11 různých odpovědí. Mezi nejčastější se řadí *párátka* a *led*. *Vlas* zmínilo 6,5 % respondentů a stejně tak *nit*. Dotazovaní se dále rozhodovali např. pro slova *pírko*, *špejle*, *hůlka* nebo *noc*.

Respondenti v 9. ročníku uvedli pouze 7 různých variant řešení. Pro podstatné jméno *vlas* se však rozhodlo 11,5 % žáků a pro *nit* 7,7 % žáků, což je nejvíce v porovnání s ostatními ročníky základní školy. První místo ovšem zaujímá *led*, který zapsalo 30,8 % dotazovaných. Procento nevyplněných dotazníků je 11,5.

5.1.6 Závěr

V úkolu číslo 1 měli žáci prokázat svoji znalost 5 přirovnání tím, že dokončí jeho druhou část. Nejlépe bylo vyřešeno přirovnání *Sladký jako...*, kde správnou odpověď zapsalo 64,6 % respondentů. Na pomyslné druhé místo se řadí frazém, *Mlčí jako...*, kde odpověď hrob doplnilo 40,2 % žáků. Přirovnání *Řval jako...* a *Spí jako...* žákům nečinila větší potíže a procento správných odpovědí u každého frazému bylo 37,0 %. Avšak přirovnání *Tenký jako...* zná pouze 6,3 % dotazovaných, kteří uvedli správnou odpověď *vlas*. Největší procento nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno u přirovnání *Mlčí jako...*, celkem 20,5 %. Žáci v tomto úkolu prokázali svoji kreativitu, když k 5 příslovím zaznamenali celkem 98 možných variant řešení.

Se zadaným úkolem si nejlépe poradili žáci 7. ročníku, kde bylo odevzdáno nejméně nevyplněných dotazníků. 6. ročník byl ve vyplňování nejkreativnější, objevilo se 65 různých variant řešení.

5.2 Úkol č. 2 – Vysvětlete význam přísloví

Druhý úkol se skládal ze 3 přísloví: *Nechá si pro krejcar koleno vrtat.*, *Nedělej z komára velblouda*, *Vrána k vráně sedá*. Respondenti měli vlastními slovy popsat význam tohoto frazému.

5.2.1 Nechá si pro krejcar koleno vrtat.

Tabulka 26 - Frazeologie - úkol č. 2 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Nechá si pro krejcar koleno vrtat

Frazeologie – úkol č. 2 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Nechá si pro krejcar koleno vrtat</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
33,1 %	50,4 %	16,5 %

Tabulka 27 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 6. ročník - Nechá si pro krejcar koleno vrtat

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Nechá si pro krejcar koleno vrtat</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
60,0 %	30,0 %	10,0 %

Tabulka 28 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 7. ročník - Nechá si pro krejcar koleno vrtat

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Nechá si pro krejcar koleno vrtat</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
23, $\bar{3}$ %	73, $\bar{3}$ %	3, $\bar{3}$ %

Tabulka 29 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 8. ročník - Nechá si pro krejcar koleno vrtat

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Nechá si pro krejcar koleno vrtat</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
12,9 %	67,7 %	19,4 %

Tabulka 30 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 9. ročník - Nechá si pro krejcar koleno vrtat

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Nechá si pro krejcar koleno vrtat</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
26,9 %	34,6 %	38,5 %

Nechá si pro krejcar koleno vrtat (Bittnerová, 2003, s. 15) znamená je lakomý, chamtivý.

Polovina dotazovaných z celkového počtu prokázala znalost tohoto přísloví a uvedla správnou odpověď. 33,1 % respondentů si s tímto úkolem neparadilo a 16,5 % zaznamenalo jiné řešení.

Nejvíce nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno v 6. ročníku, a to 60,0 %. 30,0 % žáků odpovědělo správně a zbylých 10,0 % uvedlo jinou odpověď, a to: *Že pro někoho udělá všechno.; Obětovat se pro někoho.; Že si pro kus chleba nechá uříznout nohu.; Že vrtá do dřeva.*

Největší znalost přísloví, *Nechá si pro krejcar koleno vrtat*, projevíli dotazovaní v 7. ročníku, procento správných odpovědí dosahovalo čísla 73,3̄.

V 8. ročníku nedokázalo frazém vysvětlit pouze 12,9 %, což je nejméně ze všech porovnávaných tříd základní školy, a počtem správných odpovědí se řadí na pomyslné druhé místo za 7. ročník. K dalším uvedeným řešením se řadí: *Ostatní mu do všeho mluví; chce vše vrátit.* Také byla zaznamenána odpověď *Nechal by si pro peníze koleno řezat*, kdy respondent pouze vysvětlil starší výraz krejcar a uvedl slovo řezat místo vrtat, ale význam vysvětlen nebyl.

Procento správných a jiných odpovědí bylo v 9. ročníku téměř shodné. Mezi mylné řešení patřilo: *udělá, co bolí; Člověk, který pro věc, kterou chce, udělá cokoliv.; Nenechá si do ničeho mluvit.; pro jídlo udělá cokoliv.;* a spojení *za každou cenu*, které uvedlo hned několik respondentů.

5.2.2 Nedělej z komára velblouda

Tabulka 31 - Frazologie - úkol č. 2 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Nedělej z komára velblouda

Frazologie – úkol č. 2 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Nedělej z komára velblouda</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
28,3 %	56,7 %	15,0 %

Tabulka 32 - Frazologie - úkol č. 2 - Hodnocení 6. ročník - Nedělej z komára velblouda

Frazologie – úkol č. 2 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Nedělej z komára velblouda</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
42,5 %	50,0 %	7,5 %

Tabulka 33 - Frazologie - úkol č. 2 - Hodnocení 7. ročník - Nedělej z komára velblouda

Frazologie – úkol č. 2 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Nedělej z komára velblouda</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
20,0 %	63,3̄ %	16,6̄ %

Tabulka 34 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 8. ročník - Nedělej z komára velblouda

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Nedělej z komára velblouda</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
25,8 %	58,1 %	16,1 %

Tabulka 35 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 9. ročník - Nedělej z komára velblouda

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Nedělej z komára velblouda</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
19,2 %	57,7 %	23,1 %

Nedělej z komára velblouda (Bittnerová, 2003, s. 23) znamená, že někdo něco zveličuje.

Z celkového počtu respondentů 56,7 % zaznamenalo správnou odpověď. 28,3 % dotazníků zůstalo bez odpovědi a 15,0 % dotazovaných se rozhodlo pro jinou než správnou odpověď.

Znalost přísloví *Nedělej z komára velblouda*, byla u žáků 6. ročníku vyšší než u přísloví *Nechá si pro krejcar koleno vrtat*. Správnou odpověď znalo 50,0 % respondentů. 42,5 % dotazníků zůstalo nevyplněných, což je nejvíce ze všech porovnávaných tříd. Mezi další řešení se řadí: *nemutujte zvířata; Že nemá zabíjet komára*.

Žáci 7. ročníku si opět vedli nejlépe. Procento správně vyplněných dotazníků dosahuje čísla 63,3 %. Respondenti uváděli také různá další vysvětlení frazému, např. *nemá si z něčeho malého nic dělat; jako že nedělej z nikoho blázna*.

Na pomyslné druhé místo v nezaznamenaných odpovědích se řadí, za 6. ročník, ročník 8., a to s 25,8 %. Znalost přísloví prokázalo 58,1 % respondentů. Dále byly uvedeny odpovědi, např.: *Přirovnává někoho podle vzhledu; Nepřechvaluj; moc to řeší nebo není to tak hrozné*.

Přirovnání *Nedělej z komára velblouda* se v 9. ročníku setkalo s největší znalostí ze všech 3 zadaných frazémů v tomto úkolu. 57,7 % odpovědělo správně. Nevyplněno zůstalo 19,2 % dotazníků. Dotazovaní se také rozhodli pro odpovědi, *Nedodávej k tomu to, co není pravda a pesimismus*.

5.2.3 Vrána k vráně sedá

Tabulka 36 – Frazeologie - úkol č. 2 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Vrána k vráně sedá

Frazeologie – úkol č. 2 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Vrána k vráně sedá</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
51,2 %	33,1 %	15,7 %

Tabulka 37 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 6. ročník - Vrána k vráně sedá

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Vrána k vráně sedá</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
80,0 %	12,5 %	7,5 %

Tabulka 38 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 7. ročník - Vrána k vráně sedá

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Vrána k vráně sedá</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
40,0 %	53,3 %	6,6 %

Tabulka 39 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 8. ročník - Vrána k vráně sedá

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Vrána k vráně sedá</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
35,5 %	35,5 %	29,0 %

Tabulka 40 - Frazeologie - úkol č. 2 - Hodnocení 9. ročník - Vrána k vráně sedá

Frazeologie – úkol č. 2 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Vrána k vráně sedá</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
38,5 %	38,5 %	23,0 %

Poslední přísloví ve cvičení 2 znělo, *Vrána k vráně sedá* (Bittnerová, 2003, s. 303), což lze vysvětlit jako stejný ke stejnému.

Celkově si s příslovím *Vrána k vráně sedá*, poradilo pouze 33,1 % respondentů. Nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno 51,2 %.

Žákům 6. ročníku dělal tento frazém největší problém a jeho znalost projevilo pouze 12,5 % dotazovaných. Celkem 80,0 % dotazníků zůstalo bez odpovědi, což je nejvíce ze všech porovnávaných ročníků. Zaznamenány byly také odpovědi: *vše do sebe*

zapadá; že někdo má rád někoho; že jedna vrána přiletí a druhá odletí a také ironická odpověď *blbec s blbcem kamarádí*, doplněná o emotikon.

53,3 % žáků ze 7. ročníku doplnilo správné řešení a znovu si vedli nejlépe, i když procento prázdných dotazníků dosahovalo čísla 40,0. Respondenti také uváděli odpovědi: *drží se spolu; do někoho zamilovanej*.

Procento správných a nevyplněných dotazníků u dotazovaných v 8. ročníku bylo shodné, a to 35,5 %. 29,0 % žáků se rozhodlo pro jiné řešení, např.: *co uděláš, to nenapraviš; když někdo lže, tak se to stejně zjistí; každý má někoho; že jsou vždy spolu; vše má logiku*.

Také v 9. ročníku je procento správných a nevyplněných odpovědí shodné 38,5 %. 23,1 % dotazovaných zaznamenalo jiné řešení, např.: *kamarádství; slepí lidé si k sobě najdou cestu*. Objevilo se i vtipné vysvětlení *Zloděj si najde dalšího zloděje do party*, a *že provinice je s provinicí*, dle mého názoru by provinice mohla vystihovat ženský rod od provinilce.

5.2.4 Závěr

Úkol číslo 2 se skládal ze 3 přísloví: *Nechá si pro krejcar koleno vrtat.; Nedělej z komára velblouda a Vrána k vráně sedá*. Dotazovaní měli vysvětlit význam těchto frazémů.

Největší znalost byla prokázána u přísloví, *Nedělej z komára velblouda*, kdy správné řešení zaznamenalo 56,7 % dotazovaných, naopak nejnižší znalost potom u frazému *Vrána k vráně sedá*, kde bylo vyplněno pouze 33,1 % správných odpovědí a odevzdáno nejvíce prázdných dotazníků, 51,2 %.

Nejlépe ze všech porovnávaných tříd si vedl 7. ročník, kdy u všech zadaných frazémů procento správných odpovědí přesahovalo polovinu. Naopak 6. ročník měl s vysvětlením významů jednotlivých přísloví problém, procento nevyplněných dotazníků se pohybovalo v rozmezí od 42,5 do 80,0. Žákům 8. ročníku nedělalo vyplnění tohoto úkolu větší potíže a procento správných odpovědí se pohybuje od 35,5 do 67,7. Respondenti z 9. ročníku zaznamenávali nejvíce jiných odpovědí.

5.3 Spojte správně části přísloví

Cílem 3. úkolu bylo spojit vždy dvě části přísloví tak, aby bylo ve své původní podobě. Zadáno bylo 7 přísloví: *Bez práce nejsou koláče; Mluví stříbro, mlčí zlato; Ani kuře zadarmo nehrabe; Desetkrát měř a jednou řež; Lež má krátké nohy; Kdo chce psa bít, hůl si najde* (Bittnerová, 2003, s. 15 – 305); *Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne* (Čechová a kol., 2011, s. 66). Žáci měli správné odpovědi zaznamenávat do tabulky.

Tabulka 41 - Frazeologie - úkol č. 3 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Spojte správně části přísloví

Frazeologie – úkol č. 3 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník							
<i>Spojte správně části přísloví</i>							
Nevyplněno	1 správně	2 správně	3 správně	4 správně	5 správně	6 správně	7 správně
0 %	0 %	0,8 %	0 %	0 %	3,9 %	2,4 %	92,9 %

Tabulka 42 - Frazeologie - úkol č. 3 - Hodnocení 6. ročník - Spojte správně části přísloví

Frazeologie – úkol č. 3 – Hodnocení 6. ročník							
<i>Spojte správně části přísloví</i>							
Nevyplněno	1 správně	2 správně	3 správně	4 správně	5 správně	6 správně	7 správně
0 %	0 %	2,5 %	0 %	0 %	7,5 %	2,5 %	87,5 %

Tabulka 43 - Frazeologie - úkol č. 3 - Hodnocení 7. ročník - Spojte správně části přísloví

Frazeologie – úkol č. 3 – Hodnocení 7. ročník							
<i>Spojte správně části přísloví</i>							
Nevyplněno	1 správně	2 správně	3 správně	4 správně	5 správně	6 správně	7 správně
0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3,3 %	6,6 %	90,0 %

Tabulka 44 - Frazeologie - úkol č. 3 - Hodnocení 8. ročník - Spojte správně části přísloví

Frazeologie – úkol č. 3 – Hodnocení 8. ročník							
<i>Spojte správně části přísloví</i>							
Nevyplněno	1 správně	2 správně	3 správně	4 správně	5 správně	6 správně	7 správně
0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3,2 %	0 %	96,8 %

Tabulka 45 - Frazeologie - úkol č. 3 - Hodnocení 9. ročník - Spojte správně části přísloví

Frazeologie – úkol č. 3 – Hodnocení 9. ročník							
<i>Spojte správně části přísloví</i>							
Nevyplněno	1 správně	2 správně	3 správně	4 správně	5 správně	6 správně	7 správně
0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %

Spojit správně 7 přísloví dokázalo 92,9 % dotazovaných z celkového počtu. Nebyl odevzdán žádný nevyplněný dotazník.

87,5 % žáků ze 6. ročníku si dokázalo s tímto úkolem poradit a spojili tak všechna zadaná přísloví. U 2,5 % dotazníků bylo spojeno 6 přísloví. Chyba vznikla spíše z nepozornosti, protože do tabulky bylo dvakrát zapsáno číslo 6. 7,5 % respondentů dokázalo spojit jen 5 přísloví správně, mezi chybné varianty se řadí: *Kdo chce psa bít, až se ucho utrhne; tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu hůl si najde; Ani kuře až se ucho utrhne; Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu zadarmo nehrabe; Lež má až se ucho utrhne; Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu krátké nohy.* U 2,5 % dotazníku byla zaznamenána pouze 2 správná přísloví, a to: *Bez práce nejsou koláče; Desetkrát měř a jednou řež.* Mezi chybná spojení se řadí: *Mluvíti stříbro hůl si najde; Ani kuře až se ucho utrhne; Lež má zadarmo nehrabe; Kdo chce psa bít krátké nohy; Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu mlčeti zlato.*

V 7. ročníku bylo procento správných odpovědí 90,0 %. 6,6 % respondentů spojilo správně 6 přísloví. Chyby vznikly opět spíše z nepozornosti žáků, protože do tabulky bylo jedno číslo zapsáno dvakrát. 3,3 % žáků spojilo 5 přísloví, chybné varianty jsou: *Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, hůl si najde; Kdo chce psa bít, až se ucho utrhne.*

Také žáci 8. ročníku si s úkolem poradili velmi dobře, 96,8 % z nich dokázalo správně spojit všechna přísloví. Pouze 3,2 % dotazníků obsahovalo 2 chybné odpovědi, a to: *Ani kuře hůl si najde a Kdo chce psa bít, zadarmo nehrabe.*

Nejllepšími řešiteli tentokrát byli respondenti z 9. ročníku. Bylo odevzdáno 100 % správných řešení.

5.3.1 Závěr

Úkol číslo 3 nečinil žákům potíže. Respondenti vyplnili všechny dotazníky. Nejlépe si vedli dotazovaní z 9. ročníku, kde procento správných odpovědí bylo 100. Nejméně správných odpovědí se objevilo v 6. ročníku, dokonce zde byl odevzdán dotazník pouze se 2 správnými odpověďmi. Nejvíce respondenti chybovali u přísloví *Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.*

5.4 Doplňte druhou část přísloví

Ve 4 úkolu bylo zadáno 5 částí přísloví, *Všude dobře...; Pod lampou bývá...; S chutí do toho...; Do třetice...; My o vlku a...*, a dotazovaní měli doplnit druhou část.

5.4.1 Všude dobře...

Tabulka 46 - Frazeologie – úkol č. 4 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Všude dobře...

Frazeologie – úkol č. 4 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Všude dobře...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
3,2 %	92,9 %	3,9 %

Tabulka 47 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 6. ročník - Všude dobře...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Všude dobře...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
2,5 %	90,0 %	7,5 %

Tabulka 48 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 7. ročník - Všude dobře...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Všude dobře...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
6,6 %	93,3 %	0 %

Tabulka 49 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 8. ročník - Všude dobře...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Všude dobře...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
3,2 %	90,3 %	6,5 %

Tabulka 50 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 9. ročník - Všude dobře...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Všude dobře...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
0 %	100,0 %	0 %

Všude dobře, doma nejlépe (Bittnerová, 2003, s. 15) zní celé přísloví.

Toto přísloví je mezi žáky rozšířené, celkově prokázalo jeho znalost 92,9 % dotazovaných. Pouze 3,2 % dotazníků zůstalo nevyplněno a 3,9 % uvedlo jinou odpověď.

90,0 % žáků 6. ročníku doplnilo druhou část frazému správně. Pouze 2,5 % svoji odpověď neuvedlo a 7,5 % zvolilo jiné řešení, např.: *pracuje; to dopadl*.

Žáci 7. ročníku si s doplněním přísloví poradili také velmi dobře, správnou odpověď zapsalo 93,3% dotazovaných, 6,6% nevyplnilo. Jiná odpověď nebyla uvedena žádná.

V 8. ročníku správné řešení znalo 90,3 % respondentů, pouze 3,2 % dotazníků zůstalo bez odpovědi. Mezi jiné odpovědi se řadí: *doma lepší; tady nejlíp*.

9. ročník si vedl ze všech porovnávaných nejlépe. Druhou část přísloví správně doplnili všichni dotazovaní.

5.4.2 Pod lampou bývá...

Tabulka 51 - Frazeologie - úkol č. 4 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Pod lampou bývá...

Frazeologie – úkol č. 4 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Pod lampou bývá...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
27,6 %	43,3 %	29,1 %

Tabulka 52 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 6. ročník - Pod lampou bývá...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Pod lampou bývá...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
32,5 %	42,5 %	25,0 %

Tabulka 53 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 7. ročník - Pod lampou bývá...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Pod lampou bývá...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
20,0 %	53,3 %	26,6 %

Tabulka 54 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 8. ročník – Pod lampou bývá...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Pod lampou bývá...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
38,7 %	25,8 %	35,5 %

Tabulka 55 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 9. ročník - Pod lampou bývá...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Pod lampou bývá...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
15,4 %	53,8 %	30,8 %

Mělo být doplněno *největší tma*, tedy celé přísloví zní, *Pod lampou bývá největší tma* (Bittnerová, 2003, s. 16).

Celkem 43,3 % dotazovaných uvedlo správnou odpověď, 27,6 % dotazníků zůstalo nevyplněno a 29,1 % obsahovalo jinou odpověď.

32,5 % žáků 6. ročníku nezaznamenalo odpověď, 42,5 % zapsalo správnou odpověď. 25,0 % dotazovaných se rozhodlo pro jiné řešení, a to: *nejvíce much; světlo; tma*.

V 7. ročníku uvedlo správnou odpověď 53,3 % žáků. Prázdných dotazníků bylo odevzdáno 20,0 %. Dále se objevovaly také odpovědi jako *světlo; tma* nebo *slon*.

V 8. ročníku bylo zaznamenáno pouze 25,8 % správných odpovědí, což je nejméně ze všech porovnávaných tříd, a také 38,7 % nevyplněných dotazníků, tedy nejvíce v porovnání s ostatními ročníky. Jinou odpověď zapsalo 35,5 % žáků, např.: *světlo; tma; žárovka; horko; nejtepleji; nejlépe*.

Žáci 9. ročníku si s doplněním druhé části přísloví *Pod lampou bývá největší tma*, poradili nejlépe ze všech dotazovaných tříd. Správnou odpověď zapsalo 53,8 % respondentů a procento nevyplněných dotazníků bylo pouze 15,4. Procento jiných odpovědí je však druhé nejvyšší, a to 30,8 %. Mezi další řešení se řadí: *tma; nejvíc vidět; světlo; nejvíc světla*.

5.4.3 S chutí do toho...

Tabulka 56 - Frazeologie - úkol č. 4 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - S chutí do toho...

Frazeologie – úkol č. 4 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>S chutí do toho...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
49,6 %	29,1 %	21,3 %

Tabulka 57 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 6. ročník - S chutí do toho...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 6. ročník		
<i>S chutí do toho...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
55,0 %	12,5 %	32,5 %

Tabulka 58 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 7. ročník - S chutí do toho...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 7. ročník		
<i>S chutí do toho...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
40,0 %	43,3 %	16,6 %

Tabulka 59 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 8. ročník - S chutí do toho...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 8. ročník		
<i>S chutí do toho...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
51,6 %	19,4 %	29,0 %

Tabulka 60 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 9. ročník - S chutí do toho...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 9. ročník		
<i>S chutí do toho...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
50,0 %	50,0 %	0 %

S chutí do toho a půl je hotovo (Bittnerová, 2003, s. 18) je znění celého přísloví.

Znalost tohoto přísloví prokázalo pouze 29,1 % dotazovaných z celkového počtu. Respondenti nevyplnili 49,6 % dotazníků. 21,3 % uvedlo jinou odpověď.

Žáci 6. ročníku si vedli nejhůře ze všech dotazovaných. Znalost tohoto přísloví zde byla nejnižší, a to pouze 12,5 %. Bylo odevzdáno nejvíce nevyplněných dotazníků, 55,0 %. Jiné řešení zapsalo 32,5 % respondentů. Zaznamenány byly např. tyto odpovědi: *rychleji hotovo; ať už je hotovo; prašť; brzy bude hotovo; brzy hotovo; a vše je hotovo; se pustíme; jdeme; a bude hotovo; a je to.*

V 7. ročníku bylo odevzdáno nejméně nevyplněných dotazníků, ale i tak jejich počet dosahoval 40,0 %. Správné řešení zapsalo 43,3 % žáků a jiné řešení pak 16,6 %. Mezi další odpovědi lze zařadit: *bude brzy hotovo; a hotovo; bude brzy do toho.*

Druhou část přísloví *S chutí do toho a půl je hotovo* dokázalo doplnit jen 19,4 % dotazovaných v 8. ročníku. 51,6 % nezaznamenalo svoji odpověď a 29,0 % doplnilo frazém takto: *jde; ať už je hotovo; ať to uteče; a bude hotovo; bouchnu; s chutí ven; se dám.*

50,0 % žáků 9. ročníku uvedlo správnou odpověď a stejně tak bylo odevzdáno 50,0 % nevyplněných dotazníků. Pro jinou odpověď se nerozhodl nikdo z dotazovaných.

5.4.4 Do třetice...

Tabulka 61 - Frazeologie - úkol č. 4 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Do třetice...

Frazeologie – úkol č. 4 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Do třetice...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
12,6 %	84,3 %	3,1 %

Tabulka 62 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 6. ročník - Do třetice...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Do třetice...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
22,5 %	72,5 %	5,0 %

Tabulka 63 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 7. ročník - Do třetice...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Do třetice...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
16,6 %	80,0 %	3,3 %

Tabulka 64 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 8. ročník - Do třetice...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Do třetice...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
6,5 %	90,3 %	3,2 %

Tabulka 65 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 9. ročník - Do třetice...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Do třetice...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
0 %	100 %	0 %

Celé přísloví zní *Do třetice všeho dobrého* (Bittnerová, 2003, s. 22).

Správnou odpověď *všeho dobrého* zaznamenalo celkem 84,3 % dotazovaných. 3,1 % respondentů uvedlo jinou odpověď a 12,6 % dotazník nevyplnilo.

Žáci 6. ročníku zapsali nejméně správných odpovědí, i přesto, že správně odpovědělo 72,5 %. Bylo také odevzdáno nejvíce nevyplněných dotazníků, a to 22,5 %. Pouze 5,0 % žáků se rozhodlo pro jiné řešení, např.: *dobrého; všeho dobra*.

V 7. ročníku správně odpovědělo 80,0 %. Dotazník nevyplnilo 16,6 % a jinou odpověď uvedlo pouze 3,3 % dotazovaných. Mezi jinými odpověďmi bylo uvedeno: *všeho nejlepšího*.

Žáci 8. ročníku si vedli velmi dobře, znalost prokázalo 90,3 % dotazovaných. Neodpovědělo pouze 6,5 %. Jinou odpověď zaznamenalo 3,2 %, a to: *všeho dobrého i zlého*.

Respondenti z 9 ročníku si vedli ze všech porovnávaných tříd nejlépe. Znalost tohoto přísloví prokázali všichni dotazovaní, procento správně zaznamenaných odpovědí bylo 100.

5.4.5 My o vlku...

Tabulka 66 - Frazeologie - úkol č. 4 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - My o vlku...

Frazeologie – úkol č. 4 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>My o vlku...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
37,1 %	28,3 %	34,6 %

Tabulka 67 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 6. ročník - My o vlku..

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 6. ročník		
<i>My o vlku...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
45,0 %	10,0 %	45,0 %

Tabulka 68 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 7. ročník - My o vlku...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 7. ročník		
<i>My o vlku...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
30,0 %	53,3 %	16,6 %

Tabulka 69 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 8. ročník - My o vlku...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 8. ročník		
<i>My o vlku...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
41,9 %	19,4 %	38,7 %

Tabulka 70 - Frazeologie - úkol č. 4 - Hodnocení 9. ročník - My o vlku...

Frazeologie – úkol č. 4 – Hodnocení 9. ročník		
<i>My o vlku...</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
26,9 %	38,5 %	34,6 %

My o vlku a vlk za humny (Bittnerová, 2003, s. 23) je celé znění přísloví. Často je užívána také varianta *My o vlku a vlk za dveřmi*, která byla při vyhodnocování dotazníků počítána mezi správné odpovědi.

Celkově projevilo znalost tohoto přísloví 28,3 % dotazovaných. 37,1 % svoji odpověď neuvedlo a 34,6 % zaznamenalo jinou odpověď.

Nejmenší znalost byla zjištěna u žáků 6. ročníku, kde správně odpovědělo pouze 10 %. Žáci odevzdali také nejvíce nevyplněných dotazníků, a to celých 45,0 %. Taktéž 45,0 % se rozhodlo pro jinou odpověď, jako: *vlk před námi; vy o Karkulce; vlk tu; vlk o nás; vlk s námi; on o nás; babičce; ty o psu; kuřeti;*

Žáci 7. ročníku si se zadaným příslovím poradili nejlépe, jeho druhou část dokázalo doplnit 53,3 %. Svoji odpověď neuvedlo 30,0 % dotazovaných a 16,6 % zvolilo jiné řešení, např.: *vy o koze; vlk o nás; hlad.*

V 8. ročníku bylo doplněno 19,4 % správných odpovědí 38,7 jiných odpovědí. Odlišnými odpověďmi jsou: *vlk u nás; oni o maku; vlk o hladu; oni o vlkovi; vlk tady; on za námi; vlk se našel; ty o psovi.* Nevyplněno zůstalo 41,9 % dotazníků.

38,5 % žáků z 9. ročníku doplnilo přísloví správně. 34,6 % dotazovaných vymyslelo jinou variantu, a to: *vlk s námi; vlk o našem; vlk tady; o nás; vlk tu; my za dveřmi.* 34,6 % dotazníků bylo odevzdáno bez odpovědi.

5.4.6 Závěr

Cílem 4. úkolu bylo doplnit u 5 přísloví jejich druhou část. První přísloví *Všude dobře doma nejlépe* nečinilo žákům potíže a procento správných odpovědí zde bylo nejvyšší v porovnání s ostatními zadanými frazémy. Také s frazémem *Do třetice všeho dobrého* si dotazovaní poradili velmi dobře. Nejnižší znalost se prokázala u *My o vlku a vlk za humny*.

Žáci 6. ročníku si nejlépe poradili s *Všude dobře, doma nejlépe* a největší potíže měli s doplňováním přísloví *My o vlku a vlk za humny*. 7. ročník doplnil nejvíce správných odpovědí taktéž u *Všude dobře...*, nejméně pak u *S chutí do toho...* V 8.

ročníku bylo shodné procento odpovědí u přísloví *Všude dobře, doma nejlépe* a *Do třetice všeho dobrého*, se kterými si respondenti poradili nejlépe. Nejmenší procento zaznamenaných odpovědí bylo opět shodné, a to u přísloví *S chutí do toho a půl je hotovo*, *My o vlku a vlk za humny*. Žáci 9. ročníku si s tímto úkolem poradili nejlépe v porovnání s ostatními dotazovanými třídami. U frazémů *Všude dobře doma nejlépe* a *Do třetice všeho dobrého* bylo zaznamenáno 100 % správných odpovědí. Nejméně správných odpovědí doplnili u *My o vlku*....

Dotazování vymysleli spoustu dalších kreativních a ironických doplnění k zadaným příslovím.

5.5 Vysvětlete význam rčení

5. úkol byl zaměřen na znalost rčení. Respondenti měli vysvětlit význam 4 zadaných rčení, a to: *Stát za starou bačkoru.*; *Až naprší a uschne.*; *Má to háček.*; *Nevidí si do pusy.*

5.5.1 Stát za starou bačkoru.

Tabulka 71 - Frazologie - úkol č. 5 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Stát za starou bačkoru.

Frazologie – úkol č. 5 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Stát za starou bačkoru.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
42,5 %	35,4 %	22,1 %

Tabulka 72 - Frazologie - úkol č. 5 - Hodnocení 6. ročník - Stát za starou bačkoru.

Frazologie – úkol č. 5 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Stát za starou bačkoru.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
67,5 %	15,0 %	17,5 %

Tabulka 73 - Frazologie - úkol č. 5 - Hodnocení 7. ročník - Stát za starou bačkoru.

Frazologie – úkol č. 5 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Stát za starou bačkoru.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
23,3 %	56,6 %	20,0 %

Tabulka 74 - Frazologie - úkol č. 5 - Hodnocení 8. ročník - Stát za starou bačkoru.

Frazologie – úkol č. 5 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Stát za starou bačkoru.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
38,7 %	32,3 %	29,0 %

Tabulka 75 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 9. ročník - Stát za starou bačkoru.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Stát za starou bačkoru.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
30,8 %	46,2 %	23,0 %

Stát za starou bačkoru znamená „*nestát za nic*“ (Zaorálek, 1963, s. 33)

Vysvětlit význam tohoto rčení dokázalo pouze 35,4 % dotazovaných z celkového počtu, 22,1 % uvedlo jinou odpověď a 42,5 % neodpovědělo vůbec.

Žáci 6. ročníku si ani tentokrát nevedli příliš dobře. Správně odpovědělo jen 15,0 % a nevyplněno zůstalo 67,5 % dotazníků. Jiných odpovědí bylo zaznamenáno 17,5 % a mezi nimi bylo uváděno: *být špatný v nějaké činnosti; že to je nesmysl; že si nás nikdo neváží; být horší než ostatní; je starší; že si koupil bačkory; že děláš něco a nikdo ti nepoděkuje.*

Dotazovaní ze 7. ročníku si se zadaným úkolem poradili ze všech porovnávaných tříd nejlépe. Procento správných odpovědí bylo 56,6 % a nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno 23,3 %. 20,0 % respondentů zaznamenalo jinou odpověď, např.: *je to k ničemu; stojí to za houby; je k ničemu; že je špatný; stát za někým, kdo je starší.*

Ani dotazovaní v 8. ročníku si se zadaným úkolem neporadili nejlépe. Procento správných odpovědí bylo pouze 32,3 a nevyplněných dotazníků zůstalo 38,7 %. *Stojíš za hovno; zastává se něčeho bezcenného; být k ničemu; být špatný; stál za prd; něco je velmi škaredé; je to špatný; stát za starou paní; není to moc dobré,* jsou další odpovědi, které uvedlo 29,0 % dotazovaných.

V 9. ročníku odpovědělo 46,2 % žáků správně a 30,8 % svoji odpověď neuvedlo. 23,0 % dotazovaných se rozhodlo pro jiné řešení, a to: *daná věc nemá takovou hodnotu; je to na nic; nestojí to za to; nemá to cenu; x²; je to k ničemu; něco je staré a rozbité.*

5.5.2 Až naprší a uschne.

Tabulka 76 - Frazeologie - úkol č. 5 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Až naprší a uschne.

Frazeologie – úkol č. 5 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Až naprší a uschne.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
38,5 %	15,0 %	46,5 %

Tabulka 77 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 6. ročník - Až naprší a uschne.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Až naprší a uschne.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
62,5 %	7,5 %	30,0 %

Tabulka 78 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 7. ročník - Až naprší a uschne.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Až naprší a uschne.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
33,3 %	26,6 %	40,0 %

Tabulka 79 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 8. ročník - Až naprší a uschne.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Až naprší a uschne.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
22,6 %	9,7 %	67,7 %

Tabulka 80 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 9. ročník - Až naprší a uschne.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Až naprší a uschne.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
26,9 %	19,2 %	53,8 %

Až naprší a uschne, má význam „*nikdy to neudělat*“ (Zaorálek, 1963, s. 40).

Znalost tohoto rčení není mezi žáky rozšířená, správně odpovědělo pouze 15,0 %. Nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno 38,5 % a pro jiné řešení se rozhodlo 45,5 % dotazovaných.

Žáci 6. ročníku se opět řadí mezi nejhorší řešitele. Procento správných odpovědí bylo pouze 7,5 % a prázdné dotazníky dosahovaly 62,5 %. 30,0 % respondentů zaznamenalo jinou odpověď, jako: *máme čekat; až později; že to odkládáš a odkládáš a k ničemu se nedostaneš; za dlouhou dobu; že to pro někoho neudělá; že to dělat nebudu; to vůbec neudělám; když se někdo kdy? Takže potom; si počkám; že neprší a je mokro; že naprší a uschne tak můžeš něco udělat;*

Žáci 7. ročníku opět získali prvenství výkladu tohoto rčení, i přesto, že správných odpovědí bylo zaznamenáno pouze 26,6 %. Svoji odpověď nevedlo 33,3 %.

Mezi jiné odpovědi, kterých bylo zaznamenáno 40,0 %, patří: *udělá něco, až udělají něco za něho; počkej si; až za dlouho* – tato odpověď se objevovala velmi často.

Také respondentům z 8. ročníku dělalo vysvětlení rčení, *Až naprší a uschne*, potíže. Správně odpovědělo pouhých 9,7 % dotazovaných, 22,6 % svoji odpověď neuvedlo. 67,7 % žáků však vymyslelo jinou odpověď, např.: *až za delší dobu; za dlouhou dobu; bude zase krásně; odložení věci; až se to stane, tak to udělám; že na něco čeká dlouho; až za neurčitou dobu; až potom; oddaluje to; jednou; až se mi bude chtít; nechce se mu něco udělat; čekáš.*

V 9. ročníku prokázalo znalost rčení 19,2 % a jiné řešení zvolilo 53,8 % žáků. Nevyplněných dotazníků zůstalo 26,9 %. Mezi další varianty odpovědí se řadí: *za dlouhou dobu; kdo si počká, ten se dočká; všechno dobré jednou zmizí; všechno má svůj čas; když má někdo něco udělat, ale nechce se mu; výsměch, něco řekne, že udělá, ale ne; $\sqrt{y^8}$.*

5.5.3 Má to háček

Tabulka 81 - Frazeologie - úkol č. 5 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Má to háček.

Frazeologie – úkol č. 5 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Má to háček.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
26,7 %	56,7 %	16,5 %

Tabulka 82 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 6. ročník - Má to háček.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Má to háček.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
45,0 %	42,5 %	12,5 %

Tabulka 83 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 7. ročník - Má to háček.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Má to háček.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
23,3 %	70,0 %	6,6 %

Tabulka 84 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 8. ročník - Má to háček.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Má to háček.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
16,1 %	58,1 %	25,8 %

Tabulka 85 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 9. ročník - Má to háček.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Má to háček.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
15,4 %	61,5 %	23,1 %

Má to háček znamená „je v tom nějaká závada, záhada, příčina apod.“ (Zaorálek, 1963, s. 98)

Znalost tohoto rčení prokázalo 56,7 % žáků a 16,6 % zaznamenalo jinou odpověď. Nevyplněných dotazníků bylo 26,7 %.

Nejnižší znalost byla opět potvrzena u žáků 6. ročníku. Správně odpovědělo 42,5 % a svoji odpověď nezapsalo 45,0 %. Dalších odpovědí bylo uvedeno 12,5 % a patří mezi ně: *že to není, jak to vypadá; ale něco se děje; že má háček nad slovem; že to nejde udělat přímo.*

Nejvíce správných odpovědí bylo zaznamenáno žáky 7. ročníku, a to celých 70 %. Jiné řešení zapsalo pouze 6,6 %, např.: *není to, jak se zdá.* 23,3 % žáků neodpovědělo.

V 8. ročníku znalo význam 58,1 % dotazovaných a 25,8 % uvedlo odlišné řešení, jako: *ale...; je v tom ?; má něco těžšího; není to tak lehké; něco tomu vadí; něco tomu chybí.* Prázdných dotazníků bylo odevzdáno 16,1 %.

Vysvětlit toto rčení dokázalo 61,5 % žáků z 9. ročníku. Mezi další varianty odpovědí, které uvedlo 23,1 % dotazovaných, se řadí např.: *vše nejde tak snadno, jak se řekne; není to všechno, něco tomu chybí.* 15,4 % dotazníků zůstalo prázdných.

5.5.4 Nevidí si do pusy

Tabulka 86 - Frazeologie - úkol č. 5 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Nevidí si do pusy.

Frazeologie – úkol č. 5 – celkové hodnocení 6. – 9. ročník		
<i>Nevidí si do pusy.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
34,6 %	5,5 %	59,8 %

Tabulka 87 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 6. ročník - Nevidí si do pusy.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 6. ročník		
<i>Nevidí si do pusy.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
55,0 %	7,5 %	37,5 %

Tabulka 88 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 7. ročník - Nevidí si do pusy.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 7. ročník		
<i>Nevidí si do pusy.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
26,6 %	6,6 %	66,6 %

Tabulka 89 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 8. ročník - Nevidí si do pusy.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 8. ročník		
<i>Nevidí si do pusy.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
29,1 %	3,2 %	67,7 %

Tabulka 90 - Frazeologie - úkol č. 5 - Hodnocení 9. ročník - Nevidí si do pusy.

Frazeologie – úkol č. 5 – Hodnocení 9. ročník		
<i>Nevidí si do pusy.</i>		
Nevyplněno	Správná odpověď	Jiná odpověď
19,2 %	3,8 %	76,9 %

Nevidí si do pusy, znamená „*mluví neopatrně*“ (Zaorálek, 1963, s. 326).

Celková znalost tohoto rčení byla velmi malá, správnou odpověď zapsalo pouhých 5,5 % dotazovaných. 59,8 uvedlo jinou odpověď a 34,6 % dotazník nevyplnilo.

Nejvíce správných odpovědí zapsali žáci 6. ročníku, a to pouhých 7,5 %. Nevyplněno zůstalo 55,0 % dotazníků, což je nejvíce ze všech porovnávaných tříd. 37,5 % respondentů se rozhodlo pro jinou odpověď, např.: *mluví prostě; že to není, jak to vypadá; že lže; neví vůbec, co mluví; že je slepí a nevidí; že si očima nevidí až do pusy; neví, co chce*.

V 7. ročníku odpovědělo správně 6,6 % žáků a 66,6 % se rozhodlo pro jiné řešení, jako např.: *neví, co říká; nespisovně; mluví prostě; neví, co jí; nevidí si do svědomí*. 26,6 % dotazovaných svoji odpověď nezaznamenalo.

V 8. ročníku bylo procento správných odpovědí nejnižší, pouze 3,2 %. 67,7 % žáků se rozhodlo pro jinou odpověď, a to např.: *mluví nepromyšleně; je drzý; není si vědom, co říká; je prostý; neví, co říká; neví, co jí; arogantní; pomlouvá; všechno řekne*. 29,1 % dotazníků nebylo zodpovězeno.

Ani žáci 9. ročníku si s tímto rčením neporadili příliš dobře. Význam vysvětlilo pouze 3,8 % dotazovaných. 76,9 % zapsalo jinou odpověď, např.: *říká blbosti; je prostý; neví, co chce říct; je drzý; je ukecaný*. 19,2 % žáků neodpovědělo.

5.5.5 Závěr

V tomto cvičení byla zadána 4 rčení: *Stát za starou bačkoru.*; *Až naprší a uschne.*; *Má to háček.*; *Nevidí si do pusy.*, a dotazovaní měli vysvětlit jejich význam. Na základě celkového hodnocení žáci neznali význam rčení, *Nevidí si do pusy* a zaznamenali zde nejvíce jiných odpovědí. Největší znalost byla prokázána u frazému *Má to háček*. Nejméně nevyplněných dotazníků bylo odevzdáno u rčení *Má to háček*, a naopak nejvíce u *Stát za starou bačkoru*.

Žáci 6. ročníku prokázali největší znalost frazému *Má to háček*, nejmenší pak rčení *Až naprší a uschne.*; *Nevidí si do pusy*, kdy procento správných odpovědí bylo shodné. Respondenti ze 7. ročníku prokázali znalost rčení, *Má to háček*, a naopak *Nevidí si do pusy*, znalo pouze 6,6 %. V 8. ročníku bylo největší procento správných odpovědí, u *Má to háček*, nejnižší pak u rčení *Nevidí si do pusy*. 9. ročník taktéž prokázal znalost rčení *Má to háček* a neznalost *Nevidí si do pusy*.

Mnoho respondentů se rozhodlo pro jinou variantu řešení a bylo tak zaznamenáno množství kreativních odpovědí.

5.6 Napište alespoň 3 pranostiky

V 6 posledním úkolu měli žáci na základě svých znalostí napsat alespoň 3 pranostiky.

Tabulka 91 - Frazologie - úkol č. 6 - Celkové hodnocení 6. - 9. ročník - Napište alespoň 3 pranostiky

Frazologie – úkol č. 6 – Celkové hodnocení 6. – 9. ročník					
<i>Napište alespoň 3 pranostiky</i>					
Nevyplněno	1 pranostika	2 pranostiky	3 pranostiky	Více jak 3 pranostiky	Neúplné pranostiky
44,9 %	12,6 %	11,8 %	12,6 %	3,9 %	14,1 %

Tabulka 92 - Frazologie - úkol č. 6 - Hodnocení 6. ročník - napište alespoň 3 pranostiky

Frazologie – úkol č. 6 – Hodnocení 6. ročník					
<i>Napište alespoň 3 pranostiky</i>					
Nevyplněno	1 pranostika	2 pranostiky	3 pranostiky	Více jak 3 pranostiky	Neúplné pranostiky
32,5 %	12,5 %	10,0 %	17,5 %	7,5 %	20,0 %

Tabulka 93 - Frazeologie - úkol č. 6 - Hodnocení 7. ročník - Napište alespoň 3 pranostiky

Frazeologie – úkol č. 6 – Hodnocení 7. ročník					
<i>Napište alespoň 3 pranostiky</i>					
Nevyplněno	1 pranostika	2 pranostiky	3 pranostiky	Více jak 3 pranostiky	Neúplné pranostiky
43,3 %	6,6 %	23,3 %	16,6 %	6,6 %	3,3 %

Tabulka 94 - Frazeologie - úkol č. 6 - Hodnocení 8. ročník - Napište alespoň 3 pranostiky

Frazeologie – úkol č. 6 – Hodnocení 8. ročník					
<i>Napište alespoň 3 pranostiky</i>					
Nevyplněno	1 pranostika	2 pranostiky	3 pranostiky	Více jak 3 pranostiky	Neúplné pranostiky
51,6 %	16,1 %	6,5 %	6,5 %	0 %	19,4 %

Tabulka 95 - Frazeologie - úkol č. 6 - Hodnocení 9. ročník - Napište alespoň 3 pranostiky

Frazeologie – úkol č. 6 – Hodnocení 9. ročník					
<i>Napište alespoň 3 pranostiky</i>					
Nevyplněno	1 pranostika	2 pranostiky	3 pranostiky	Více jak 3 pranostiky	Neúplné pranostiky
57,7 %	15,4 %	7,7 %	7,7 %	0 %	11,5 %

3 pranostiky z celkového počtu dotazovaných zapsalo pouze 12,6 %. 3,9 % respondentů dokázalo zapsat více jak 3 pranostiky, většinou byly uváděny 4. 14,1 % žáků zapsalo pranostiky chybné nebo neúplné a 44,9 % neodpovědělo.

Nejvíce pranostik zapsali žáci 6. ročníku, celkem 17,5 % uvedlo 3 pranostiky a 7,5 % více jak 3 pranostiky. Nevyplněno zůstalo 32,5 % dotazníků a 20,0 % respondentů uvedlo neúplnou nebo chybnou pranostiku. Bylo zapsáno 11 různých pranostik. Nejčastěji uváděné: *Svatá Lucie noci upije, ale dne nepřidá; Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři; Na Hromnice o hodinu více.* V několika případech respondenti zaměňovali pranostiku za přísloví, bylo zapsáno např.: *Kdo se bojí, nesmí do lesa; Komu se nelení, tomu se zelení; Bez práce nejsou koláče; Tichá voda břehy mele.* Mezi neúplnými pranostikami bylo nejčastěji uváděno: *Březen za kamna vlezem, duben ještě tam budem* jako dvě samostatné pranostiky.

Znalost pranostik v 7. ročníku projevilo $16,6\bar{6}\%$ žáků, kteří zapsali 3 pranostiky a $6,6\bar{6}\%$ těch, co uvedli více jak 3 pranostiky. $43,3\bar{3}\%$ dotazníků zůstalo bez odpovědi. Respondenti zaznamenali 7 různých pranostik, nejčastěji: *Na hromnice o hodinu více; Únor bílý, pole silí.* Žáci jako pranostiku uvedli také jednoduché věty jako: *Bude svítit slunce.; Bude pršet.; Bude foukat vítr.*

Nejmenší znalost pranostik byla zjištěna u žáků 8. ročníku, kde 3 pranostiky zapsalo 6,5 % dotazovaných, více jak 3 pranostiky uvedeny nebyly. Bylo zapsáno 8 různých pranostik, mezi nimi: *Únor bílý, pole silí; masopust na slunci, pomlázka u kamen; Svatá Lucie noci upije, ale dne nepřidá.* 51,6 % respondentů svoji odpověď neuvedlo a 19,4 % zapsalo chybné nebo neúplné odpovědi, kdy za pranostiku bylo považováno přísloví či rčení, např.: *až naprší a uschne; Až opadá listí z dubu.; Kdo plavat neumí, do řeky nevkročí.; Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.; Leje jako z konve.*

V 9. ročníku 7,7 % žáků zaznamenalo 3 pranostiky, 57,7 % svoji odpověď neuvedlo a 11,5 % uvedlo chybnou nebo neúplnou pranostiku. Zapsány byly 4 pranostiky, nejčastěji: *Svatá Lucie noci upije, ale dne nepřidá.* Mezi chybné se řadí např.: *Svatá Luci noci ubije, dne nepřidá.* Opět byla zaměňována přísloví, rčení či přirovnání za pranostiku, např.: *Mrzne, jako když praští; Leje jako z konve; Dupe jako slon; Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.*

5.6.1 Závěr

Celková znalost pranostik není příliš vysoká, 3 pranostiky dokázalo uvést pouze 12,6 % respondentů. Bylo zapsáno 13 druhů pranostik, mezi nimi známé pranostiky jako: *Svatá Lucie noci upije, ale dne nepřidá; Únor bílý pole silí* nebo *Na Hromnice o hodinu více*, ale také méně známé, např.: *Leden jasný, roček krásný; Masopust na slunci pomlázka u kamen.*

Z porovnávaných tříd si nejlépe vedla 6. třída, kde žáci dokázali doplnit i více jak 3 pranostiky a uvedeno bylo 11 různých pranostik. Procento nevyplněných dotazníků bylo nejnižší. Také v 7. ročníku dokázali žáci zapsat více jak 3 pranostiky a zapsali 7 různých. Žáci 8. ročníku pak velkou znalost neprokázali, pouze 6,5 % zapsalo 3 pranostiky a více jak 3 nedokázal doplnit žádný dotazovaný. V 9. ročníku bylo odevzdáno největší procento nevyplněných dotazníků a zapsány byly pouze 4 různé pranostiky.

Největším problémem při zapisování pranostik se ukázalo, že žáci přesně neznají tento pojem. Několik z nich nedokázalo rozlišit přísloví, rčení či přirovnání od pranostiky, a proto doplňovali tyto zmíněné frazémy. Chyby se nacházely také v samotných pranostikách, dotazovaní v několika případech z jedné pranostiky učinili dvě nebo zaměňovali jména, např.: *Svatá Alena chladna z rána*.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala frazeologií a její znalostí a chápáním u žáků na 2. stupni základní školy. Práce má dvě části – teoretickou a praktickou.

V teoretické části byly popsány základní pojmy frazeologie a také stručná historie této dílčí vědní lingvistické disciplíny.

Praktická část vycházela z dotazníkového šetření, které bylo provedeno u žáků na 2. stupni základní školy. Dotazník se skládal z 6 úkolů a vyplnilo jej 127 respondentů.

V 1. úkolu měli žáci doplnit 5 přirovnání. Největší znalost prokázali dotazovaní ze 7. ročníku, žáci 6. ročníku projevili svoji kreativitu a vymysleli nejvíce různých variant řešení. 2. úkol se skládal ze 3 přísloví a respondenti měli vysvětlit jejich význam. Nejlépe si opět vedl 7. ročník, největší potíže s vyplněním měli dotazovaní z 6. ročníku a 9. ročník navrhl nejvíce jiných odpovědí. Úkol číslo 3 nečinil žákům potíže. Jednalo se o spojování dvou částí přísloví. Zde opět vynikl 9. ročník, nejhůře si vedl 6. ročník. Cílem 4. úkolu bylo doplnit u 5 přísloví jejich druhou část. Nejlépe si vedli žáci 9. ročníku. 5. úkol byl zaměřen na znalost rčení. Respondenti měli vysvětlit význam 4 zadaných rčení. Ze zadaných frazémů byla největší znalost u všech tříd prokázána u rčení *Má to háček*. V 6. úkolu měli dotazovaní zaznamenat alespoň 3 pranostiky. S tímto cvičením si nejlépe poradili 6. a 7. ročník, kde žáci dokázali zapsat více jak 3 pranostiky. V mnoha případech však žáci nevěděli, co je to pranostika a doplňovali tak jiný frazém, např. přísloví nebo rčení.

Srovnáme – li řešení všech úkolů, pak nejlepšími se stali žáci 7. ročníku. 6. ročník projevili svoji kreativitu a vymyslel celou řadu originálních řešení. V 8. a 9. ročníku zájem o vyplnění upadal a bylo odevzdáno mnoho nevyplněných dotazníků.

Výsledky dotazníkového šetření jsme porovnali se Školním vzdělávacím programem, ve kterém oddíl 1. s názvem Význam slova definuje, že žák 7. ročníku rozvíjí pozitivní vztah k mateřskému jazyku, umí vysvětlit rčení a užít je v mluvených projevech (Kompletní ŠVP, [online] cit. 23. 4. 2016).

Na základě výsledků dotazníkového šetření se ukázalo, že znalost lidových frazémů u žáků na 2. stupni základní školy není příliš vysoká. Nejlépe si žáci dokázali poradit se cvičením, kde pouze spojovali dvě části frazému, ale ve zbývajících úkolech, ve kterých se požadovalo vysvětlení nebo doplnění na základě vlastní znalosti žáka, se objevovalo velké množství prázdných dotazníků nebo s jinými než správnými odpověďmi.

Většina žáků také nedokázala správně použít základní pravidla pravopisu a v odpovědích se vyskytovalo mnoho pravopisných chyb, např. *je drzí; všetsko; nevy; brzi; babyčce; ozívá; co mluvý; z broblému; historyckou utálost; břechy.*

Výsledky dotazníkového šetření považuji za nedostačující a neuspokojivé. Žáci by s lidovou frazeologií měli být seznamováni podrobněji a mělo by se dbát na rozvoj její znalosti. I dnes, kdy se preferují technické znalosti a je kladen důraz na rozvoj počítačové gramotnosti, by znalost lidové frazeologie přispěla k rozvoji komunikačních dovedností. Je v ní uložena staletá moudrost našich předků, která by neměla upadnout v zapomnění.

Bibliografie

- BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8.
- BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3., upr. a dopl. vyd. Praha: Novinář, 1982. Knihovnička Novináře.
- BITTNEROVÁ, Dana a Franz SCHINDLER. *Česká přísloví: soudobý stav konce 20. století*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0442-6.
- ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.
- ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 9788024613710.
- ČERMÁK, František, Jiří HRONEK a Jaroslav MACHAČ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352165.
- GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd 2., opr. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5.
- HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká: [učebnice pro základní školy : upravené vydání podle nových Pravidel českého pravopisu z r. 1993]*. Vyd. 26., ve Fortuně 2. Praha: Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-555-0.
- KOVAŘÍKOVÁ, Zuzana a Viola SOMOGYI. *Pranostiky: rokem krok za krokem*. Ilustroval Zdeněk SMETANA. Praha: Albatros, 2006. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01989-2.
- URBAN, Zdeněk a Antonín ROBEK. *Svatý Petr seno seče, svatá Anna buchy peče aneb Česká pranostika*. Třebíč: Arca JiMfa, 1997. ISBN 80-85766-85-x.
- ZAORÁLEK, Jaroslav. *Lidová rčení*. 2. uprav. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1963.
- Internetové zdroje:
- ČECHOVÁ, Marie. *Kulturní frazeologie v současné komunikaci. Naše řeč* [online]. 1993, **76**(4), 179 - 183 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://naserec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7146>

Kompletní ŠVP [online]. Ivančice: Základní škola Vladimíra Menšíka, 2016 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.email.cz/download/k/AGnoTSo9Hmqx-2GujgE684-8-28uyNKpCIkUfRHBN3OYBJZ2Gs0PJU69kMdaSZxTV9Wo30M/Kompletni%20SVP%201.9.2016%20.pdf>

MLACEK, Jozef a Peter ĎURČO. *Frazeologická terminológia* [online]. Bratislava, 1995 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.juls.savba.sk/ediela/frazeologicka_terminologia/

ZŠ V. Menšíka Ivančice. *Základní informace o škole* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: https://www.zsvm.cz/?page_id=114

RIEDLOVÁ, Jitka. *Frazeologie* [online]. 2009 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: http://www.szymb.cz/admin/upload/sekce_materialy/Frazeologie.pdf